

IZ SVETA TIŠINE

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

▶ **Novoletna poslanica predsednika ZDGNS**

▶ **Ob mednarodnem dnevu invalidi opozarjajo na diskriminacijo**

▶ **Boris Horvat - Tihi med najzaslužnejšimi Tržičani**

▶ **Katja Kegl Vencelj rešuje življenja v covidni bolnišnici**

▶ **Virtualna generalna skupščina Evropske zveze gluhih**

Izdajatelj:

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije
Drenikova 24, Ljubljana,
telefon: 01/500 15 00
telefaks: 01/500 15 22

Spletna stran:

www.zveza-gns.si

Urednik:

Anton Petrič,
urednistvo.ist@zveza-gns.si

Uredniški odbor:

Valerija Škof, Darja Pajk, Aleksandra
Rijavec Škerl, Valentin Jenko

Lektorica:

Darka Tepina Podgoršek

Oblikovanje: Artmedia

Tisk: Tiskarna DTP

Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. Mnenja in stališča posameznih avtorjev prispevkov ne izražajo nujno tudi mnenj in stališč uredništva in ZDGNS.

Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo čast drugih, ne objavljamo. Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografija na naslovnici:

Novoletna jelka

Foto:

PixHere

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo.

Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

OBVESTILO UREDNIŠKEGA ODBORA

V tej številki boste ob koncu leta 2020 brali novoletno poslanico predsednika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. V začetku decembra smo praznovali mednarodni dan invalidov in ob tej priložnosti je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor pripravil sprejem predstavnikov nacionalnih invalidskih organizacij. Dane Kastelic, predsednik Sveta za invalide Republike Slovenije, je v poslanici poudaril, da mora imeti Svet za invalide Republike Slovenije moč nadzora in spremljanja aktivnosti države pri zagotavljanju uspešne invalidske politike v državi. Brali boste, da je Boris Horvat - Tihi za svoj prispevek za sobivanje ter dobro sodelovanje gluhih in naglušnih prejel posebno priznanje župana občine Tržič. V teh težkih časih pa ne moremo mimo covid-19: pisali smo o tem, kako medicinska sestra Katja Kegl Vencelj pogumno rešuje življenje.

Glasilo Iz sveta tišine prispeva h kulturni istovetnosti in zgodovini gluhih, naglušnih, gluhoslepih ter oseb s polževim vsadkom, zato so vsi prispevki zelo pomembni.

Vljudno vas vabimo, da soustvarjate naše glasilo Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite brezplačno prejemati, nam pišite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si ali pa svoje ime, priimek ter naslov sporočite na naslov: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, 1000 Ljubljana.

Glasilo IST je dosegljivo tudi v virtualni obliki, na naslovu: www.zveza-gns.si. ●

Uredništvo

NAVODILO AVTORJEM

Besedilne datoteke

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

Slikovne priloge

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije posnete s fotoaparatom, izberite nastavev kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavev kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu .jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega bralnika, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvorno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB.

Fotografije ne smejo biti prilepene v Wordov dokument, ampak jih pripnite k svoji elektronski pošti. Fotografije in besedila, ki ne ustrezajo navodilom, bomo prisiljeni zavrnil oziroma jih objaviti brez fotografij. ●

Uvodnik

Anton Petrič, urednik

To leto je naše življenje in delo zaznamoval novi koronavirus, ki nas je za več mesecev spravil v neka-kšne mehurčke brez druženja in stikov, kot smo jih bili vajeni pred tem. Prehajamo na spletna druženja na različnih digitalnih platformah, komuniciramo na daljavo. Pristni stiki, kot so druženja v živo, so se začasno umaknili iz našega življenja. Brezskrbna potovanja v tujino, pitje kave v polnem lokalu in druženje brez omejitev se zdijo kot oddaljen spomin. Epidemija covid-19 je naše življenje obrnila na glavo. Druženje se je preselilo na splet, uporabnikov družbenih omrežij pa je več.

Od pojava prve okužbe s koronavirusom v Sloveniji je za gluhe in naglušne ključno zagotavljanje informacij v slovenskem znakovnem jeziku in s podnapisi. Enako kot vsi državljani želijo tudi gluhi v teh dneh vedeti, katere ukrepe je sprejela vlada, in izvedeti druge aktualne informacije. Poleg redno tolmačenega osrednjega dnevnoinformativnega bloka ob 19. uri na TV Slovenija imajo možnost spremljanja Spletne TV, ki prikazuje vse dostopne oddaje TV Slovenija in državne tiskovne konference s tolmačem in podnapisi. Prav tako objavlja lastno produkcijo informativnih in uporabnih vsebin. Lahkotne in zabavne objave lahko spremljajo na družbenem omrežju Spletne TV.

Zadnje čase je med gluhi in naglušnimi priljubljena aplikacija Zoom, kjer obiskujejo spletna predavanja, si organizirajo virtualna srečanja in izmenjujejo informacije. Tudi na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije smo opazili prednosti uporabe Zooma in ga takoj vključili v uporabo pri svetovanju. Začeli smo s spletnimi predavanji na temo duševnega zdravja oseb z okvaro sluha. Zaradi vseh ukrepov za zajezitev epidemije, v katere smo trenutno vpeti in ki zajemajo vse pore našega življenja, je normalno, da se hitro znajdemo v položaju, ki nam povzroča stisko. Kadar stiske trajajo predolgo, je dobro, da se obrnemo na ljudi, ki nam lahko zaradi dolgoletnih izkušenj pomagajo in svetujejo, kako naprej. Zato smo na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije vsa svetovanja, izobraževanja in druge storitve združili pod enotno znamko RehaCenter Sluh.

Letošnji mednarodni dan invalidov 3. december smo praznovali pod geslom Organizacije združenih narodov Zgradimo boljše prihodnost: invalidom vključujoč, dostopen in trajnosten svet po covidu-19. Slovenija se tako kot druge države članice Evropske unije in ves svet spopada s posledicami epidemije koronavirusne bolezni. Tudi na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti so hitro pristopili k reševanju in aktivnostim za preprečevanje posledic covid-19, ker se zavedajo, da je treba v teh časih najbolj in najprej poskrbeti za tiste, ki potrebujejo veliko podpore – in med njimi so tudi invalidi. Sprejeti so bili ukrepi na področju zaposlovanja, zdravstvenega varstva in zagotavljanja materialne varnosti najranljivejših skupin invalidov. V obravnavi pa je tudi predlog za omogočanje izvajanja tolmačenja slovenskega znakovnega jezika na daljavo. Na mednarodni dan invalidov je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije pripravila več dogodkov. Studio Spletne TV je predstavil film o Ludwigu van Beethovnu v znakovnem jeziku z gluhim igralcem v glavni vlogi. Založba Zveze je izdala pravljico David: Misija Beethoven v slovenskem znakovnem jeziku. Krona proslavljanja tega dneva pa je bilo spletno predavanje Zveze z naslovom Skrb za duševno zdravje v času ukrepov z dr. Andrejo Poljanec in dr. Ajdo Pifer.

Zdaj prihaja čas, ko na vrsto pridejo novoletna voščila in lepe misli ob koncu leta, ko pomislimo na vse dobro v starem letu in drug drugemu zaželimo vse najboljše v prihajajočem. Kljub temu da se svet spreminja in mi z njim ter da postaja tempo življenja čedalje hujši, še vedno znamo najti čas zase in za svoje bližnje. Pozabimo na zamere in razprtije. Prisluhnimo sami sebi in se poslušajmo. Rešujmo, kar že znamo, za preostalo iščimo rešitve. Bodimo pozitivni, dobri drug do drugega in se spoštujmo. Posebni prazniki nas opominjo, da obstajajo tudi druge reči poleg dela in divjanja z enega konca na drugega. Da obstajajo tudi družina in prijatelji, ki z nami delijo vse dobro in slabo. In prav tisti, ki so nam v oporo vse leto, nas imajo radi in nas razvedrijo, si vsekakor najprej zaslužijo toplo voščilo za novo leto in želje po vsem najboljšem.

Vse dobro v letu 2021 vam želim! ●

S sekretarjeve mize

»Ne slišim, berem z ustnic.
Zaradi maske na obrazu ne vem, kaj mi želite povedati.«

Zaščitna maska z nalepko
Ne slišim, berem z ustnic

Zaščitne maske z nalepkami Ne slišim, berem z ustnic

ZDGNS je za društva naročila večje število mask in posebnih nalepk z napisom Ne slišim – berem z ustnic. Čas epidemije in ukrep nošenja mask izredno otežujeta sporazumevanje oseb z okvaro sluha v javnosti in v stikih z drugimi. Z ustreznimi nalepkami želimo opozoriti, kako pomemben je prost pogled na ustnice pri sporazumevanju. ●

Inšpekcijski nadzor Informacijskega pooblaščenca na ZDGNS končan

ZDGNS je imela v jesenskem času nadzor Informacijskega pooblaščenca. Postopek nadzora je končan, zaznane ni bilo nobene kršitve. ●

Revizija ZPIZ-a na ZDGNS je zaključena

ZDGNS je imela v jesenskem času revizijo ZPIZ-a in pri njej niso zaznali nobene kršitve. ●

Delovna skupina UO ZDGNS za delitev sredstev FIHO na lokalni ravni

UO ZDGNS je imenoval delovno skupino za delitev sredstev FIHO na lokalni ravni. Delovna skupina je že začela delati in bo delo nadaljevala. ZDGNS prejme sklep FIHO za vsak program posebej na državni ravni in za vsak program posebej na lokalni ravni. Namen je čim bolj transparentno, v skladu z navodili in merili FIHO, opredeliti kriterije za delitev med posameznimi društvi. ●

Odbor za gluhe in Odbor za naglušne na ZDGNS

Zaradi ukrepov sta se oba odbora sestala ločeno na daljavo in obravnavala tekoče zadeve tako na področju zakonodaje kot izvajanja programov. ●

Mednarodni dan/teden invalidov ob 3. decembru

ZDGNS je organizirala številne aktivnosti ob mednarodnem dnevu invalidov. Tako smo dan razpotegnili na teden različnih aktivnosti. ●

Predsednik RS Borut Pahor med poslanico ob mednarodnem dnevu invalidov

Ozaveščanje javnosti in pristojnih o dostopnosti informacij in komunikacij za osebe z okvaro sluha

Potrebe oseb z okvaro sluha pri dostopnosti informacij in komunikacij so življenjskega pomena. Predvsem v času izrednih razmer, kot je primer covid-19, je treba še posebej paziti, da osebe z okvaro sluha niso prikrajšane pri dostopnosti. Gluhe osebe nujno potrebujejo sprotno tolmačenje v slovenski znakovni jezik na vseh televizijskih postajah s poudarkom na informativnih, izobraževalnih in razvedrilnih programih ter tudi državnih prireditvah. Naglušne osebe potrebujejo stoddostotno sprotno podnaslavljanje na vseh televizijskih postajah in tudi možnost sprotnega zapisovanja na državnih prireditvah in drugih kulturnih dogodkih. Izjemno pomembna je tudi prilagoditev prostorov s slušno zanko za vse osebe, ki uporabljajo slušni aparat. V Sloveniji je približno 1500 gluhih, ki uporabljajo slovenski znakovni jezik, in približno 76.000 oseb, ki uporabljajo slušni pripomoček.

Ampak se tudi nagaraš.
Podnapisi na TV (vir: Ars) šš.

Približno 200.000 oseb pa potrebuje sprotno podnaslavljanje, da so enakovredno vključeni v življenje. Posebno pozornost je treba nameniti duševnemu zdravju oseb z okvaro sluha. Med epidemijo se je pokazalo, kako ranljive so osebe pri dostopu do informacij in pri sporazumevanju zaradi uporabe mask. Pri komunikaciji z osebo z okvaro sluha so vidne ustnice in artikulacija poleg jasnega govora pomemben del sporazumevanja. Povečuje se število oseb s tinitusom in pozneje oglušelih. Izguba sluha je najpogostejša okvara pri staranju. Zaradi nepravčasnega ukrepanja izguba sluha pahne človeka v izolacijo in duševne stiske. ●

Slovenski znakovni jezik v Ustavo RS

Znova smo nadaljevali aktivnosti v Državnem zboru RS in na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti za nadaljnje korake pri spremembi Ustave RS. Vključili smo tudi številne medije in lastno produkcijo Spletne TV ter oddajo Prisluhni mo tišini. V preteklosti je bil v izobraževanju gluhih znakovni jezik prepovedan, kar je posledično pomenilo slabše izobraževanje gluhih, slabše zaposlitvene možnosti in s tem slabši socialno-ekonomski status. Čeprav je nekaj premikov na področju znakovnega jezika, razmere v celoti še vedno niso urejene. Leta 2002 je bil sprejet Zakon o uporabi SZJ, ki omogoča gluhim uporabo svojega jezika pred vsemi javnimi ustanovami. 18 let po sprejemu tega zakona se ZDGNS še vedno bori za pravico gluhih, predvsem na področju izobraževanja. S sprejemom tega zakona se je uredila pravica gluhih do tolmača in s tem tudi mreža tolmačev; ta trenutno šteje več kot 50 tolmačev in pokriva

potrebe približno 1000 gluhih. Zaradi neizvajanja tega zakona v celoti je ZDGNS 7. 11. 2018 na Vlado RS vložila pobudo za spremembo Ustave RS, in sicer, da se ustava dopolni s slovenskim znakovnim jezikom. 15. 4. 2019 je vlada na svoji seji potrdila pobudo ZDGNS ter sprejela sklep in vložila pobudo v Državni zbor RS. DZ RS je to sprejel in na Ustavni komisiji DZ 26. 6. 2019 soglasno sprejel sklep za začetek postopka spremembe in umestitve SZJ v ustavo. Z umestitvijo SZJ v ustavo pričakujemo nadaljnje učinke in spremembe na treh ključnih področjih:

1. SZJ je jezik
Država zagotovi sistemski razvoj, standardizacijo in financiranje SZJ.
2. Izobraževanje
V procesu izobraževanja se gluhim otrokom zagotovi obvezni predmet slovenski znakovni jezik.
3. Dostopnost do informacij in komunikacij
Dostopnost do informacij se zagotovi s stodontnim podnaslavljanjem vseh televizijskih vsebin na javni in komercialnih televizijah. Dostopnost do informacij se zagotovi s petodstotnim tolmačenjem vsebin v SZJ. Dostopnost do komunikacij se zagotovi s primernimi pisnimi ali svetlobnimi napisi na vseh pomembnejših javnih ustanovah, kot so avtobusne in železniške postaje, letališče, zdravstveni domovi, bolnišnice, sodišča, upravne enote itn. Zagotovi se

dostopnost spletnih strani javnih ustanov v SZJ ter dostopnost do informacij in komunikacij v primernih medijih na ustrezen način v primeru izrednih razmer, nesreč in vojn. ●

Oddaja Prisluhni mo tišini posebej na temo podnaslavljanja in dostopnosti

Oddaja se vsak teden posveča posebni problematiki. Vsak teden odpira nove zgodbe in ozavešča javnost o življenju in delu oseb z okvaro sluha. ●

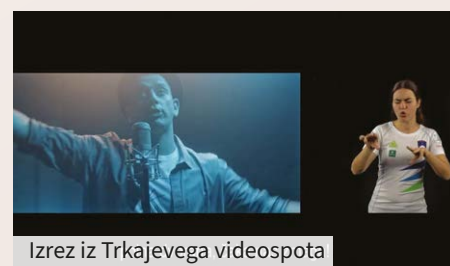

Spletna TV ZDGNS vsak dan objavi prispevek s tolmačem in podnapisi

Produkcija Spletne TV je okrepljena z dnevnimi objavami različnih prispevkov. Teme so aktualne in med našimi gledalci lepo sprejete. ●

Glasbeni spot Trkaj v znakovnem jeziku

Nadaljujemo priredbe spotov v znakovni jezik. Na povabilo k sodelovanju se odzivajo največja imena slovenskega glasbenega prizorišča. ●

Izsek iz pogovora z varuhom človekovih pravic in prostem, kar je

Pogovor z varuhom človekovih pravic

Spletna TV je pripravila poseben intervju z varuhom človekovih pravic. ●

Pogovor s predsednikom NSIOS Borutom Severjem

Pogovor s predsednikom NSIOS

Spletna TV je pripravila poseben

Intervju s predsednikom DZ Igorjem Zorčičem in korak podpora

intervju s predsednikom NSIOS. ●

Pogovor s predsednikom Državnega zbora

Konvencija o pravicah invalidov v lahko berljivi obliki

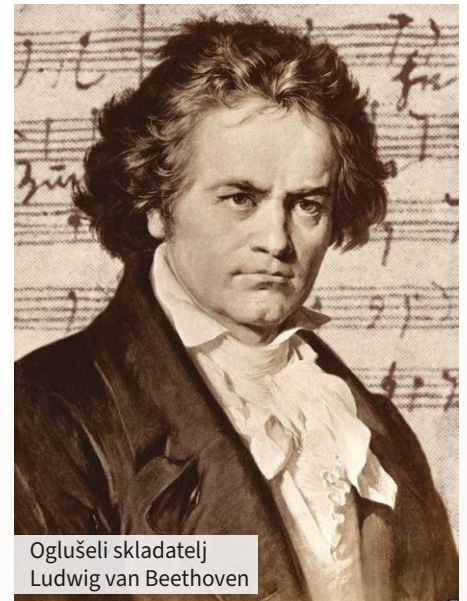
Spletna TV je pripravila poseben intervju s predsednikom Državnega zbora RS. ●

12 let Konvencije OZN o pravicah invalidov

Spletna TV je pripravila poseben prispevek ob obletnici izvajanja Konvencije OZN o pravicah invalidov. ●

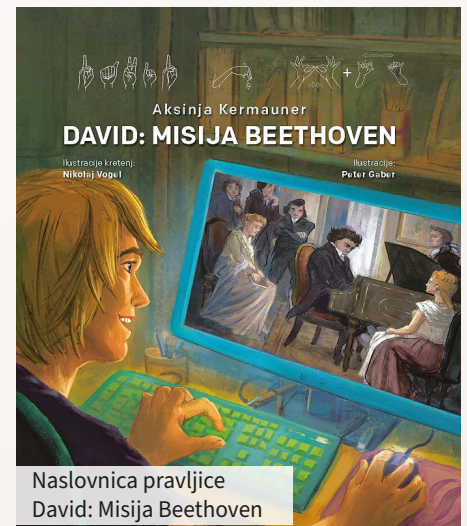
250. obletnica rojstva največjega svetovnega, pozneje oglušlega skladatelja Ludwiga van Beethovna

December je posvečen praznovanju rojstva največjega svetovnega, pozneje oglušlega skladatelja Ludwiga van Beethovna. Številni dogodki ozaveščajo javnost, da je skladatelj v času, ko je bil že popolnoma gluh, med drugim glasbeno priredil

Oglušeli skladatelj Ludwig van Beethoven

zdajšnje evropsko himno Odo radosti. Z leti je izgubljal sluh in življenje končal popolno gluho. Kako težko se je soočal s to izgubo, govorijo številni zgodovinski zapisi. ●

Naslovnica pravljice David: Misija Beethoven

ODKRIJTE NOVO APLIKACIJO SPLETNE^{TV}, ki si jo lahko naložite na svoj telefon prek QR kode.

Če se spletna stran za nalaganje ne odpre, si lahko aplikacijo na svoj operacijski sistem Android naložite tako, da v trgovini Google play v iskalnik vtipkate Spletna TV, poiščete naš logo in aplikacijo namestite na telefon. Mobilna aplikacija Spletne TV omogoča ogled in poslušanje oddaj in prispevkov ter pregledovanje novic s portala www.spletnatv.si.

Pravljica David: Misija Beethoven v slovenskem znakovnem jeziku

ZDGNS je izdala posebno pravljico

Ime mi je
Izsek iz filma o Beethovnu

co z ilustracijami, QR kodo in v slovenskem znakovnem jeziku. Pravljica je brezplačna in izdana s sredstvi Ministrstva za kulturo in FIHO. Vabljeni k branju! ●

Dokumentarni film Beethoven, ki so ga ustvarili gluhi ustvarjalci v slovenskem znakovnem jeziku

Ob mednarodnem dnevu invalidov smo premierno predstavili doku-

Posnetek spletnega dogodka o dostopnosti kulturnih dobrin

mentarni film, v katerem je ob drugih gluhih sodelujočih glavno vlogo odigral gluhi igralec Nejc Drekonja. Film je na voljo na spletni strani ZDGNS www.zveza-gns.si. ●

Sodelovanje ZDGNS z Zavodom za sodobno umetniško prakso in teorijo

ZDGNS je sodelovala na okrogli mizi na temo dostopnosti uprizoritvene umetnosti in glasbe gluhih in naglušnim. Anton Petrič je predstavil specifične kulture gluhih ter ovire pri dostopnosti kulturnih dobrin za gluhe in naglušne. ●

Zakonodaja ZDGNS: Zloženka pravic in potreb oseb z okvaro sluha

ZDGNS poleg rednega dela skrbi za uveljavljanje pravic na področju zakonodaje. Tako se sprti oblikuje poseben strateški dokument na področju zakonodaje, ki je v pomoč pri uveljavljanju pravic. ●

Monografija Draga Jermana: V spomin gluhe- mu slikarju smo na ZDGNS izda-

V spomin preminulemu gluhe- mu slikarju smo na ZDGNS izda-

Drago Jerman – avtoportret

li posebno monografijo o Dragu Jermanu. Zahvaljujemo se UO ZDGNS in vsem, ki ste s položnicami in donacijami omogočili izdajo te monografije. Monografija je brezplačna in dosegljiva na ZDGNS. ●

Sestanek s predstavniki Ministrstva za kulturo, Medijsko zbornico in RTV SLO v zvezi s sprotnim podnaslavljanjem

Na podlagi pobude ZDGNS in zahteve po sprotnem podnaslavljanju na televizijskih postajah je Ministrstvo za kulturo sklicalo sestanek, ki smo se ga udeležili tudi predstavniki ZDGNS. Ministrstvo bo aktivnosti še naprej usmerjalo v čim-

prejšnjo zagotovitev systemskega vira za sprotno podnaslavljanje. ●

Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah

Pobuda ZDGNS, naslovljena vsem deležnikom, je v tem, da se v trenutni spremembi zakona vnesejo potrebe oseb z okvaro sluha po sprotnem stodontnem podnaslavljanju. ●

Sestanek varuha človekovih pravic z generalnim direktorjem RTV SLO, direktorjem STA in

Varuh človekovih pravic Peter Svetina

direktorjem UKOM v zvezi z zagotavljanjem sprotnega podnaslavljanja

Varuhu se zahvaljujemo za proaktivno vlogo in pomoč pri iskanju rešitev za sprotno podnaslavljanje. ●

Pobuda svetnika Državnega sveta RS v zvezi s sprotnim podnaslavljanjem

DANIJELO KASTELIČ
Državni svetnik Dane Kastelic

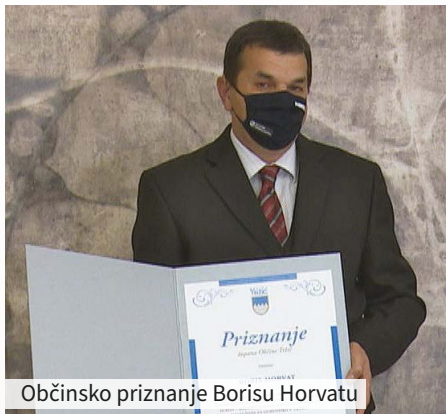
Zahvaljujemo se svetniku Državnega sveta RS g. Danetu Kastelicu za proaktivno vlogo in pomoč pri iskanju rešitev za sprotno podnaslavljanje. Pobudo svetnika je podprl Državni svet, vse pristojne pa poziva k iskanju rešitve. ●

Spletna delavnica ZDGS na temo duševnega zdravja oseb z okvaro sluha med epidemijo

Zaradi številnih ukrepov in stisk, ki jih doživljajo osebe z okvaro sluha, smo ob mednarodnem dnevu invalidov organizirali spletno predavanje o skrbi za duševno zdravje.

Občinsko priznanje Borisu Horvatu

Podpredsednik ZDGS, prejemnik posebnega priznanja Občine Tržič

Iskreno čestitamo Borisu Horvatu,

tu, podpredsedniku ZDGS, ki je prejemnik priznanja Občine Tržič za leto 2020. Čestitamo, da se je njegovo delo prepoznalo tudi v njegovem lokalnem območju.

Spletne strani ZPIZ, Državne revizijske komisije in Zavoda za zaposlovanje z novimi

Spletna stran počitnikovanja v objektih ZDGS

Javne ustanove čedalje bolj prilagajajo svoje spletne strani gluhim v slovenskem znakovnem jeziku. ● **Spletna stran Počitnikovanje na ZDGS**

Na spletni strani ZDGS je urejena in objavljena nova povezava na zavihek počitnikovanja, kjer je prijaznejši dostop do teh vsebin. ●

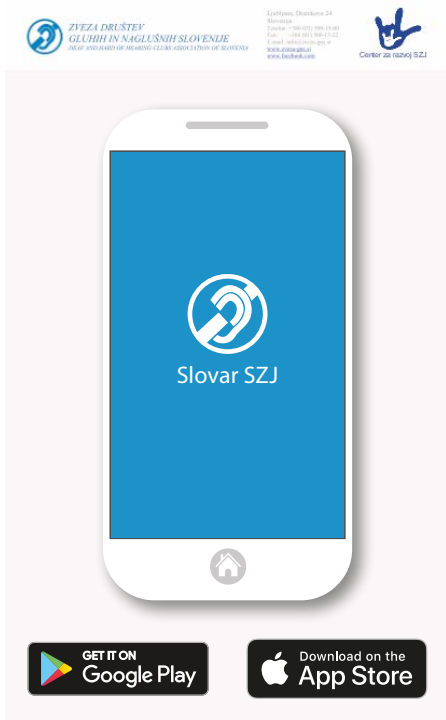
Praznično voščilo

V času hitrih sprememb, stresa in stisk zaradi ukrepov, povezanih z epidemijo, vam želim predvsem umirjenosti, preprostosti in povezanosti s samim sabo, bližnjimi in drugimi. Leto 2020 je bilo bogato,

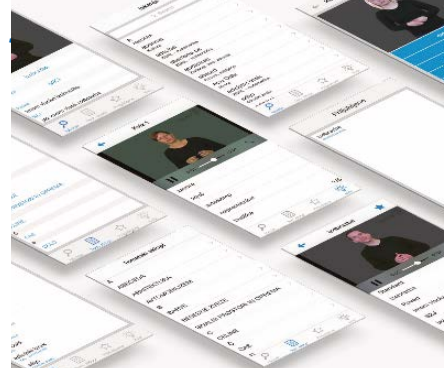

Matjaž Juhart, sekretar ZDGS

ie. Predavanje ie bilo tolmačeno in

vsebinami v znakovnem

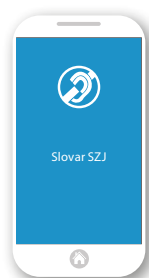

plodno in pestro. Za leto 2021 pa **QR koda** da bo predvsem zdravo in srečno. ●

Z mobilno aplikacijo Slovar SZJ si lahko zdaj ogledate videoposnetke v SZJ z uporabo optičnega čitalca QR kod.

Uporaba QR čitalca je preprosta:
Korak 1 – Zaženite mobilno aplikacijo Slovar SZJ ter v meniju izberite QR (spodaj desno).

Korak 2 – Mobilni aparat usmerite na določeno QR kodo na listu glasila IST.

1 Namesti aplikacijo

2 Poskeniraj QR kodo

3 Predvajaj video

NOVOLETNA POSLANICA PREDSEDNIKA ZDGNS

✉ Mladen Veršič, predsednik ZDGNS

December je čas, ko preverimo svoje letno delo, ko se oziramo naprej, v leto, ki prihaja. Je čas spraševanj in razmišljanj o tem, ali smo storili vse, kar smo si zada-

li, in kako uspešni smo bili. Zagotovo je vse nas najbolj zaznamoval covid-19 in z njim številni ukrepi in prilagoditve, ki smo jih morali dnevno spremljati in pogosto spreminjati. Zato je bil največji poudarek v letu 2020 predvsem na dostopnosti do informacij in komunikacij za vse naše uporabnike. Strokovna služba Zveze je skupaj s strokovno službo v društvih izpeljala številne posebne socialne programe na državni in lokalni ravni, vse skupaj pa kaže na to, da izvajamo čedalje več aktivnosti. S tem je naše delo postalo še zahtevnejše, obenem pa transparentno in dostopno javnosti. Društva so izredno dragocena za vse naše člane, saj izvajajo posebne socialne programe, ki našim gluhih, naglušnim, gluhoslepim in osebam s polževim vsadkom lajšajo vsakodnevne izzive.

Marsičesa ne bi bilo mogoče doseči brez vseh vas – društev, gluhih in naglušnih ter strokovne podpore strokovnih sodelavcev, sekretarjev, Združenja tolmačev in številnih drugih, s katerimi imamo za naše uporabnike skupno vizijo o boljšem življenju v naši državi. Veliko dela je bilo opravljenega, vsako praznovanje smo pospremili s številnimi aktivnostmi in vse dogodke smo podrobneje predstavili v naših medijih – na Spletni TV, Facebooku in tudi v glasilu Iz sveta tišine.

V letu 2021 želim vsem gluhih, naglušnim, gluhoslepim in osebam s polževim vsadkom, strokovnim delavcem Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, strokovnim delavcem v društvih in Združenju tolmačev, zunanjim sodelavcem, financerjem in donatorjem obilo zdravja in delovnih uspehov, predvsem pa veliko medsebojne strpnosti, poštenosti in odkritosti. ●

OB MEDNARODNEM DNEVU INVALIDI OPOZARJAJO NA DISKRIMINACIJO

✉ Mag. Tina Grošelj

Približno 170 tisoč prebivalcev Slovenije in skupaj več kot milijarda ljudi na svetu trpi zaradi ene izmed oblik invalidnosti. Na pobudo Organizacije združenih narodov jim

je od leta 1992 posvečen 3. december – mednarodni dan invalidov in ranljivih skupin. Praznovanje mednarodnega dneva invalidov je vsakoletna priložnost za poglobljen pogled v aktualni položaj invalidov v naši družbi. A zgolj pogled ni dovolj. Pomembno je,

da ob tem krepimo tudi zavedanje in podporo njihovi enakovredni in enakopravni vključenosti v prav vse vidike družbenega življenja. Epidemija je še dodatno razgalila ranljivost že tako šibke družbene skupine in jasno pokazala, da je treba narediti več korakov naprej: izboljšati socialno varnost, možnosti za zaposlovanje, urediti področje dolgotrajne oskrbe in še številna druga področja, vključno z zagotovitvijo enakopravnosti slovenskega znakovnega jezika z vpisom v slovensko ustavo. Za informiranje okrog 200.000 naglušnih je ključno zagotoviti dostopnost televizijskih programov s sprotnim podnaslavljanjem.

Matjaž Juhart in predsednik Republike Slovenije, Borut Pahor

Matjaž Juhart, sekretar Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, ob mednarodnem dnevu invalidov kot ključni prednostni nalogi za prihodnje poudarja dostopnost do informacij in komunikacij ter izobraževanje: *»Tudi v času koronavirusne bolezni gluhi potrebujejo tolmača, naglušni pa v televizijskih programih podnapise. Le tako se lahko čutijo vključene in enakovredne. Na področju izobraževanja že vrsto let opozarjamo, da je skupnost gluhih najslabše izobražena v primerjavi z invalidi. To lahko pripišemo prepovedi uporabe SZJ v preteklosti in neprepoznavanju SZJ v sedanjosti. In ravno zato je Zveza vložila uradno pobudo za dopolnitev Ustave RS.«* Strokovna komisija je novi predlog že pripravila in ga oktobra posredovala v Državni zbor. Njegovo vsebino pojasnjuje predsednik Ustavne komisije Dejan Židan: *»Novi člen govori o tem, da imamo slovenski znakovni jezik, ki ga v Sloveniji uporabljamo in razvijamo. V Sloveniji pa imamo tudi znakovna jezika – italijanskega in madžarskega –, vendar ju ne razvijamo, to morata izvajati njuni državi. In kot tretje, imamo tudi jezik, ki ga uporabljajo gluhoslepi, vendar vse v povezavi z njim uredimo s posebnim zakonom. To je zdaj predlog, ki je v Državnem zboru.«* Zaradi epidemije se je Židan odločil, da bodo imeli člani strokovne komisije možnost, da predstavijo ta novi člen ustave poslanskim skupinam, takoj ko bo epidemija pojenjala. Pri Zvezi

društev gluhih in naglušnih Slovenije poudarjajo, da se z vpisom mudi, saj dragoceni čas za diskriminirane gluhe šolarje vmes teče naprej. Juhart je utemeljil tudi drugi argument za vpis znakovnega jezika v slovensko ustavo: *»Pomembno je še, da se znakovni jezik razvije na primerljivo raven z govornim. Skupina za njegov razvoj je razvila okrog 19.000 kretenj. Vse smo financirali iz sredstev fundacije FIHO. Z realizacijo vpisa bo nadaljnji razvoj financirala država. Ključne se nam zdi, da se znakovni jezik dvigne na raven razvitosti govornega,«* Peter Svetina, varuh človekovih pravic RS, je bil seznanjen s pobudo za vpis slovenskega znakovnega jezika v ustavo: *»Osebnost in v ustanovi to podpiramo, kar smo tudi jasno povedali. Vsekakor je treba izenačiti možnosti gluhih in naglušnih.«*

Tina Grošelj in Peter Svetina, varuh človekovih pravic RS

Vlada je 3. septembra izdala poseben odlok z izjemo pri nošenju zaščitnih mask za gluhe in naglušne ter tolmače. K temu jo je pozval varuh človekovih pravic na zasebno pobudo Roberta Gorete: *»Že od začetka leta imamo gluhi in naglušni velike težave s komunikacijo, ker so obvezne maske. Ne razumem praktično nič. In ker so me zanimale pravne možnosti, sem poleti pisal varuhu Svetini in razložil situacijo. Varuh je moje vprašanje naslovil naprej na Vlado RS, ki je pobudo preučila in sprejela odlog o izjemi: 'Če se ohrani razdalja dva metra ali ima druga oseba vizir, lahko snamemo masko, da komunikacija poteka normalno'.«* Peter Svetina, varuh človekovih pravic, je bil vesel, da je bila pobuda uspešna: *»Pozdravljamo, da je tem ljudem omogočeno, da komunicirajo, ne da bi ob tem nosili masko.«*

V času epidemije so tudi senzorni invalidi željni sprotnega informiranja. Kot opozarjajo, tako javna kot tudi komercialne televizije ne zagotavljajo svojih vsebin s sočasnim podnaslavljanjem. Boris Horvat, podpredsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, je pojasnil

Člani društva Auris s predsednikom Pahorjem

Iz arhiva, ogled razstave članov DGN Ljubljana

stisko naglušnih: »Seje vlade, tiskovne konference, intervjuji s predsednikom vlade, to je vse brez podnapisov, včasih tudi brez tolmača, in enostavno ne moremo spremljati tekočega dogajanja.« K temu nas obvezuje direktiva Evropske unije o avdiovizualnih medijskih storitvah, ki predvideva tudi več zvočnih zapisov ali izgovorjenih podnapisov za slepe in slabovidne v televizijskih programih, serijah, filmih, novicah in v dokumentarnih oddajah. Čeprav je direktiva stara že celo desetletje, je Evropska komisija novembra sprožila postopek proti 23 članicam, vključno s Slovenijo, ker niso prenesle njenih določil v nacionalno zakonodajo.

Borut Sever je univerzitetno diplomirani pravnik

Epidemija koronavirusne bolezni je med invalidi in drugimi ranljivimi skupinami izzvala tudi veliko osebnih stisk. Mnogi med njimi imajo oslabiljen imunski sistem in so večino tega leta izolirani od ljudi, je razložil Borut Sever, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije: »Na tem področju smo zaznali veliko težav na področju duševnih stisk, a ne samo duševnih stisk invalidov samih, ki so se včasih izražale s povečanjem tesnobe pa tudi z agresijo ipd. Žal je pri tem precej obremenjena okolica in na žalost zaznavamo stiske

tudi pri družinskih članih, pri družini, ki je zaradi tega pogosto še bolj obremenjena. Vse invalidske organizacije so na tem področju bistveno povečale svoj obseg dela, okrepile SOS-telefone in podobne načine, kjer se poskuša pomagati.« Gluhim in naglušnim je že 11 let 24 ur na dan na voljo Klicni center na številki 031 777 600. Tolmačke znakovnega jezika pomagajo pri komunikaciji in reševanju najrazličnejših težav. Jasna Bauman, direktorica Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik, se zaveda, »da smo zdaj tudi v situaciji, ko se zdravstvene storitve opuščajo in ljudje dobivajo nove datume. V zdravstveni kartoteki ni zapisano, da je to gluha oseba, s katero lahko komuniciraš samo prek tekstovnih sporočil. In potem mi opravimo to komunikacijo za uporabnika in uredimo nov datum.«

Čeprav so druženja v času ukrepov za zajezitev epidemije prepovedana in so društva zaprla svoja vrata, so gluhim in naglušnim vseeno na voljo sekretarji in predsedniki matičnih društev. Ti individualno svetujejo, opravijo kakšen nujen nakup, uredijo tudi baterije za slušni aparat. Potrebe uporabnikov so različne, sporočajo predsedniki iz vse Slovenije, hkrati pa poudarjajo, da jim je pomembno, da

Iz arhiva: Državno prvenstvo gluhih v odbojki na mivki, 2016

člani vedo, da se nanje lahko zanesejo, tudi če so osamljeni in potrebujejo samo pogovor. Lahko jim pišete ali se z njimi povežete prek drugih komunikacijskih orodij.

Osebna asistenca je nujna storitev, ki se izvaja za okrog 2000 najtežjih invalidov v državi. Med osebnimi asistenti je tudi Maja Šušteršič. V teh časih je njeno delo še bolj cenjeno: »To je moje poslanstvo, ni samo služba. Osebna asistentka sem komaj dobro leto. Sicer pa sem v društvu Auris že od leta 2012, kjer sem spoznala to delo in ljudi. Ker sem tudi sama naglušna, sem sodila v to skupino. Kar kurja polt mi gre po telesu, ker čutim to skupino, te ljudi, in rada sem med njimi. Rada dajem, ampak tudi

jaz veliko dobim od njih. Nekaj najlepšega je opravljati tako delo, če je to tvoje poslanstvo, ker se čutiš polnega. Saj te izčrpajo, ampak katera služba te pa ne.«

Sleherni med nami ta čas, ko smo pravzaprav odrezani drug od drugega, skuša preživeti kar se da lepo, v veliko oporo so nam lahko izkušeni ljudje iz različnih društev, invalidskih organizacij, klicnih centrov ali osebne asistence. A za lajšanje stisk ni dovolj le sprejetje ustreznih predpisov, temveč tudi in predvsem spodbujanje in krepitev vrednot solidarnosti ter polnopravnega vključevanja invalidov v družbo v najširšem pomenu te besede. ●

POSLANICA OB 3. DECEMBRU, MEDNARODNEM DNEVU INVALIDOV

☒ Dane Kastelic, predsednik Sveta za invalide Republike Slovenije

Dane Kastelic, predsednik Sveta za invalide Republike Slovenije

Slovenijo, Evropsko unijo in ves svet je v letošnjem letu zaznamovala predvsem epidemija covid-19. Zato je mednarodni dan invalidov usmerjen v ozaveščanje tega problema, povezanega z invalidi in invalidnostjo, ter s tem tudi v razvoj družbe v prihodnosti. Invalidi so del te družbe in del prihodnosti ter ena od ranljivejših skupin, ki se jih je epidemija najbolj dotaknila. Zato mora tudi Slovenija trdno hoditi po zastavljeni poti Konvencije o pravicah invalidov in usmerjati svoje delovanje v še bolj vključujočo, dostopnejšo in trajnostno razvojno družbo za invalide.

V letih po ratifikaciji konvencije je Slovenija pokazala, da v glavnem uresničuje svoje obveznosti, h katerim se je zavezala. Sprejela je vrsto vključujočih zakonov, ki invalidom omogočajo opolnomočenje njihovega življenja v družbi. Zavedamo se, da uveljavitev Konvencije o pravicah invalidov ni in ne bo nikoli dokončano delo, saj se družba spreminja, spreminjajo se vrednote, način življenja, sistemi delovanja, spreminja se človeški vsakdan. Te spremem-

be so stalnica tako v družbi kot v posameznikovem življenju. Epidemija je pokazala, da je bila Slovenija tako kot države EU in ves svet v začetku nepripravljena za boj s covidom-19. Med trajanjem epidemije se vsak dan učimo, kako se spopadati z novimi razmerami. Epidemija je povzročila spremembe v celotni družbi in zagotovo bomo na svet odslej gledali v popolnoma drugačni luči.

Svet za invalide Republike Slovenije še vedno deluje predvsem kot posvetovalno telo, ki je v letih svojega delovanja invalide podpiral predvsem s posveti in svetovanji. Vendar bi moral imeti še močnejšo vlogo organa pri uresničevanju in uveljavitvi Konvencije o pravicah invalidov, kar se zdaj še toliko bolj kaže, ko so invalidi ranljivejši in je njihovo stanje bolj negotovo. Kot največji manjšini tako v Sloveniji kot v Evropski uniji je treba invalidom posvetiti posebno pozornost in jim v družbi dati še večji pomen. Zato mora imeti Svet za invalide Republike Slovenije moč nadzora in spremljanja aktivnosti države pri zagotavljanju invalidske politike; slediti mora njenim aktivnostim, da bi poskrbeli za večje vključevanje invalidov v družbo in njihovo dostopnost, brez katere ni mogoča celovita vključenost, in za uresničevanje trajnostnega razvoja, ki bo invalidom zagotovil enakovredno življenje v družbi.

Združeni narodi z letošnjim geslom države podpisnice Konvencije o pravicah invalidov usmerjajo k prevzemu nalog in odgovornosti, ki bodo invalidom tako med epidemijo covid-19 kot po njej omogočile življenje brez bojazni pred neenako obravnavo ter

jim zagotovile dostojno in predvsem enakovredno življenje v družbi. Svet za invalide Republike Slovenije pa bo spremljal razvoj in spodbujal aktivnosti, ki jih bo morala invalidom zagotoviti država.

Svet za invalide Republike Slovenije ob mednarodnem dnevu invalidov 3. decembra 2020 še posebej z zadovoljstvom čestita vsem slovenskim invalidom in državljanom, ki živijo in delajo z invalidi. ●

BORIS HORVAT - TIHI MED NAJZASLUŽNEJŠIMI TRŽIČANI

Mag. Anita Ivačič

Boris Horvat - Tihi je prejemnik priznanja župana Občine Tržič za leto 2020.

Boris Horvat - Tihi že 15 let vodi podružnico društva AURIS Tržič. Ob letošnjem občinskem prazniku, 12. decembru, je za svoj prispevek za sobivanje ter dobro sodelovanje gluhih in naglušnih prejel posebno priznanje župana Občine Tržič, mag. Boruta Sajovica. Županskih priznanj je bilo letos podeljenih pet – le ljudem, ki so dali od sebe nekaj več.

KAJ VAM POMENI OBČINSKO PRIZNANJE, GOSPOD BORIS HORVAT - TIHI?

Osebnost sem zelo počaščen, da sem prejemnik tega priznanja. Ampak to ni priznanje samo meni osebno, temveč je tudi priznanje našemu društvu, ki mi je dalo možnost, da lahko delujem na področju pomoči oseb z okvaro sluha. Hkrati pa je tudi lepo priznanje za celotno našo skupnost oseb z okvaro sluha, kajti vsak tak dogodek je zagotovo korak naprej pri prepoznavanju naše nevidne invalidnosti.

STE POBUDNIK USTANOVITVE PODRUŽNICE AURIS TRŽIČ, KI JO VODITE ŽE 15 LET. KAKO OCENJUJETE SODELOVANJE DRUŠTVA Z OBČINO?

Z Občino Tržič sodelujemo že vse od nastanka podružnice v Tržiču. Še posebej sodelujemo z županom Borutom Sajevicem. Ne nazadnje je ravno on, ko je bil še poslanec, kot prvi v slovenski parlamentarni zgodovini

spregovoril o problematiki oseb z okvaro sluha, tudi na našo pobudo, z našo pomočjo, in nam s tem odprl marsikatera vrata v bitki za naše pravice. To je eden izmed pomembnih dogodkov, na katere sem ponosen. Ponosen sem tudi na uspešno izpeljan mednarodni dan gluhih v Tržiču leta 2010, ki smo ga pripravili v sodelovanju z občino in je številnim ostal v lepem spominu. Prav tako sem ponosen, da nam je uspelo doseči in popraviti krivico – jaz osebno in v društvu smo dali pobudo na občino – , da se portret naše gluhe olimpijke Lojzke Meglič umesti na častno mesto na osnovni šoli, ki se imenuje po tržičkih olimpijcih. Kadar koli naletimo na kakšen socialen problem, se obrnemo na občino in potem skupaj z drugimi službami iščemo rešitve bodisi v zaposlovanju bodisi pri iskanju občinskih stanovanj. Skratka, pri vseh življenjskih problemih, ki jih gluhi in naglušni težko sami rešujejo zaradi komunikacijske ovire, takrat stopi društvo v akcijo skupaj z občino, in moram reči, da smo še vse probleme prej ali slej rešili v zadovoljstvo naših uporabnikov. Lahko omenim, da sem aktiven tudi v Svetu invalidov Občine Kranj in tudi v Tržiču je na tej podlagi nastala pobuda za svet invalidov, ki bo reševal probleme vseh invalidov, ne samo gluhih in naglušnih.

Že 15 let vodi podružnico društva AURIS Tržič.

ZADNJI DVE LETI STE ZAPOSLENI KOT OSEBNI ASISTENT V MEDOČINSKEM DRUŠTVU GLUHIH IN NAGLUŠNIH ZA GORENJSKO AURIS KRANJ. S KAKŠNIMI TEŽAVAMI SE UKVARJAJO VAŠI UPORABNIKI V OBDOBJU EPIDEMIJE COVIDA-19?

Zagotovo so za osebe z okvaro sluha najtežji izključnost, karantena, osamljenost, pomanjkanje informacij. Dejstvo je, da se informacije spreminjajo vsak dan, da ne rečem iz ure v uro. Radio je že tako nedostopen za našo populacijo, ostane nam televizija, pa še tam je velika večina svežih, novih informacij nedostopnih in nerazumljivih. Posledično marsikdo narobe razume kak ukrep ali navodilo. Poznam primer, ko je bilo rečeno, da je gibanje omejeno na občino, a je človek razumel, da je gibanje omejeno na dom in nekaj dni ni šel iz hiše. Zato pač zahtevamo, da se to uredi, saj je to tehnično možno. Najbolj me jezi, ker vedno odpove človeški dejavnik: tehnično je to izvedljivo, sredstva pa mora nameniti država, kot je to tudi v drugih evropskih državah. Še dodaten problem so zaščitne maske, saj so mnogi odvisni od odčitavanja z ust. Že obisk trgovine je velika težava. Mene so recimo že dvakrat ustavili policisti na prehodu občinske meje, vedno z maskami. Takoj povem, da sem oseba z okvaro sluha, pokažem dokumente in dovolilnice ter prosim, da umaknejo masko, in potem komunikacija steče. Težava je tudi ukinitvev javnega prevoza. Zaradi tega nekateri ne morejo v trgovino, v lekarno, do zdravnika. In takrat priskočimo na pomoč osebni asistenti, omogočimo jim prevoz ali pomagamo pri komunikaciji. Komunikacija z gluhoslepimi, na primer, ni mogoča z maskami in na razdalji.

KATERIM DELOVNIM PODROČJEM PA STE LETOS NAMENILI NAJVEČ POZORNOSTI KOT PODPREDSEDNIK ZVEZE DRUŠTEV GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE OZIROMA PREDSEDNIK ODBORA ZA NAGLUŠNE?

V začetku letošnjega leta smo ogromno dela posvetili standardu slušnih aparatov, ker vsi vemo, da teh-

Kot predsednik Odbora naglušnih Horvat javno opozarja na pomanjkljivo informiranje oseb z okvaro sluha in na oteženo komunikacijo zaradi obveznih zaščitnih mask.

nika napreduje, slušni aparati so vse bolj kakovostni. Kar pa plačuje zdravstvena blagajna, je pogosto neprimerno za osebe z okvaro sluha. Zato smo postavili določene tehnične standarde, da predlagamo zdravstveni blagajni, da jih vključi kot standardni slušni aparat, ki po mednarodni konvenciji pripada vsaki osebi z okvaro sluha. Pogajanja z Zavodom za zdravstveno zavarovanje RS so zaradi epidemije zastala in jih bomo nadaljevali takoj, ko bo to mogoče.

KATERI LETOŠNJI DOGODEK SI BOSTE NAJBOLJ ZAPOMNILI IN KAKŠNI SO VAŠI CILJI ZA LETO 2021?

Leto 2020 je res koronalet, so pa tudi prijetni trenutki. Eden od teh je podelitev občinskega priznanja. Drugi je jubilej društva AURIS – letos smo praznovali 65 let delovanja. Obenem je tudi moj osebni jubilej, pred kratkim sem bil star 60 let. Če vzamemo vse skupaj, če pozabimo koronavirus, je prijetno leto. Vesel sem, da sodelujemo s številnimi župani. Na ravni Gorenjske sem lahko vesel in ponosen na osebno in društveno delo ter na ves kolektiv društva AURIS, ki res deluje »vsi za enega, eden za vse«. Izzivov imamo dovolj. Prepričan sem, da zmoremo vsi skupaj narediti korak naprej. Vesel sem, da se znamo pogovarjati, sodelovati, da znamo drug drugega upoštevati in si prisluhniti, zato verjamem, da nam uspehov ne bo zmanjkalo tudi v letu 2021. ●

SLOVAR SZJ NA DRUŽBENEM OMREŽJU

Slovar slovenskega znakovnega jezika ima aktivno stran na družbenem omrežju Facebook, kjer si lahko ogledate nove kretnje, ki nastajajo in jih razvijajo v skupini za razvoj slovenskega znakovnega jezika, ki deluje na Inštitutu za razvoj SZJ pri Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije. Najdete nas na spletni povezavi www.facebook.com/szjsi.

SPLETNA TV IN PRISLUHNIMO TIŠINI V LETU 2020

Mag. Tina Grošelj

Mag. Aljoša Redžepovič, idejni oče oddaje Prisluhnimo tišini, mag. Tina Grošelj, urednica Prisluhnimo tišini, nekdanja direktorica TV SLO dr. Ljerka Bizilj in Mladen Veršič, predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije

Na snemanju oddaje v Linzu z dr. Johannesom Fellingierjem, zaslužnim za delovanje Inštituta za senzorično in jezikovno nevrologijo ter delovne in bivanjske skupnosti za gluhe s pridruženimi motnjami.

V programski shemi Spletne TV (www.spletnatv.si) smo v letu 2020 objavili 440 prispevkov. Podatki o gledanosti kažejo, da so gledalci kliknili na naš portal 401.000-krat. Večina obiskovalcev prihaja iz Slovenije (89 %), spremljajo nas tudi v Srbiji, Bosni in državah Evropske unije. Zanimivo, da je statistika zaznala tudi ogleda iz Južne Koreje, Kanade, Izraela in ZDA. Povečuje se število naročnikov na naš kanal na Youtubu – teh je že 3382. Našo aplikacijo si lahko namestite na svoj android: v trgovini Google Play v iskalnik vtipkate Spletna TV, poiščete naš logo in na telefon namestite aplikacijo. Če nam še ne sledite na omrežju Facebook, se nam pridružite tako, da všečkate naš profil in obveščeni boste o kvizih, ugankah, spletnih predavanjih in skečih. Na spletu smo v teh časih lahko bolj povezani kot kadar koli doslej.

Letošnje leto je najbolj zaznamovala epidemija koronavirusne bolezni. To potrjujejo tudi naše statistike ogledov, saj ste nam med obema valoma epidemije več sledili. Najvišjo gledanost dosegajo osebne

izkušnje ljudi, ki so preboleli covid-19. Med njimi sta na primer zgodba gluhe negovalke, ki dela v zagrebški bolnišnici, in intervju s Katjo Kegl Vencelj, medicinsko sestro, ki dela v covidni Bolnici dr. Petra Držaja v Ljubljani. Izjemna vzdržljivost Keglovi, ki jo poznamo kot ultramaratonko in rekorderko slovenske planinske transverzale ter sestro našega najboljšega gluhega teniškega igralca Marina Kegla, zagotovo pomaga, da zmore opravljati tako zahtevno delo v polni zaščitni opre. Zaščitna oprema ji zaradi okvare sluha povečuje težave pri komunikaciji, toda varovalna oprema, v kateri ne moreš ne na malico ne na odmor, se ji ne zdi najhujša stvar pri njenem požrtvovalnem delu. Dosti težje je soočenje s smrtjo in neznanka, kje je sploh konec epidemije.

Precej zanimanja ste pokazali tudi za prispevka o znakih možganske kapi in temeljnih postopkih oživljanja. Statistika kaže, da se zastoj srca v Sloveniji zgodi vsak dan v povprečju štirikrat, možganska kap pa je v razvitem svetu poglavitni vzrok invalidnosti in tretji naj-

Ingrid Pavšič še danes v uvodni špici oddaje

Aleksandra Vokač (levo) je režiserka oddaje 23 let.

Pred studijskim snemanjem z dolgoletnima sodelavkama pri oddaji – Ingrid Pavšič, napovedovalka oddaje in Janja Gostiša, tolmačka znakovnega jezika

Zgodba o gluhi dijakinji, ki s pomočjo tolmačke lahko sledi pouku. Na sliki levo tudi Aleksandra Vokač, dolgoletna režiserka oddaje, in mag. Anita Ivačič, novinarka oddaje z najdaljšim stažem.

pogostejši vzrok smrtnosti. Vendar bolezen ni več neozdravljiva, temveč je s hitrim in pravilnim ukrepanjem mogoče rešiti veliko bolnikov, ki bi sicer ostali trajno ovirani ali bi zaradi zapletov pri bolezni celo umrli. Zato je pomembno, da znamo ukrepati. Visoko gledanost je imel tudi prispevek o univerzalnem temeljnem dohodku (UTD). Sliši se mikavno – država vsakemu državljanu vsak mesec zagotavlja dohodek ne glede na njegov položaj. Brez obveznosti, brez dela, brez vprašanj. V času pandemije so pozivi k njegovi uveljavitvi znova postali glasnejši. Kot je dejala dr. Valerija Korošec, idejna mati univerzalnega temeljnega dohodka pri nas: »Vsi, ki se

ukvarjamo z UTD vsa leta, vidimo, da je bil v prvem koronavirusnemu uvedeni. To je prvi korak in ga jemljemo kot zmago. Ne samo kot zmago, ampak dokaz, da so naša prizadevanja rodila sad in da ne potrebujemo več zagovornikov, aktivistov, ampak strokovnjake, da ta sistem uvedejo.«

Gluhi so se med epidemijo končno čutili enakovredne. Običajno so bili vedno v zaostanku z informacijami, zdaj pa je bil na naši televiziji tolmačen tako rekoč celoten informativni program. Tolmačke znakovnega jezika so vsak dan tolmačile tiskovne konference vlade. Zato je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor ob mednarodnem dnevu gluhih izročil repliko jabolka navdiha tolmačkam in tolmačem slovenskega znakovnega jezika. Ti so v času epidemije covid-19 gluhim zagotavljali pravico do pravočasne obveščeniosti, povezane z aktualnim razvojem epidemije in ključnimi ukrepi. Kljub številnim izzivom so s svojim prizadevnim in požrtvovalnim delom uspešno zagotavljali, da je Slovenija ena izmed držav članic EU, ki je tudi v času težkih razmer dosledno upoštevala Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov. V imenu 61 tolmačev je repliko prevzela Jasna Bauman, direktorica Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Na Združenju tolmačev za slovenski znakovni jezik, ki izvaja storitev Klicni center, imajo v času epidemije kar 50 odstotkov več klicev kot po navadi. Natalija Spark, ena od štirih tolmačk, ki odgovarjajo na klice že zadnjih enajst let, 24 ur na dan, na številki 031 777 600, je pojasnila, kako se je povečalo število klicev med epidemijo: »V tem času je približno do pet klicev naenkrat, torej je pet gluhih oseb v čakalni vrsti.« Njena kolegica tolmačka Jožica Kupljenik je dejala, da je opravljenih največ klicev k osebnemu zdravniku: »Nekateri sprašujejo, kaj narediti, če so mogoče okuženi. Veliko je bilo tudi klicev na upravne enote glede podaljšanja osebnih dokumentov.«

Na snemanju z direktorjem fotografije, Željkom Ivančičem, ki je že v poklju.

Intervju z urednico Spletne TV in Prislusnimo tišini, mag. Tino Grošelj, ob mednarodnem dnevu SZJ, na Valu 202

Tina Grošelj, urednica Prislusnimo tišini, s kipcem RTV za posebne dosežke

Med epidemijo je odjeknila potreba okrog 200.000 oseb z okvaro sluha, ki niso uporabniki znakovnega jezika, po sprotnem podnaslavljanju televizijskih programov. Le tako bi namreč lahko spremljali vsebino, pojasnjujejo. Komercialne televizije tega ne izvajajo. Javna televizija sicer ponuja visok odstotek oddaj s podnapisi, vendar ostajajo nedostopne oddaje, ki se predvajajo v neposrednem prenosu, zato preveliko število državljanov posledično ostaja brez informacij. Boris Horvat, podpredsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, je o tem dejal: »*Počutimo se kot drugorazredni državljani.*« Da je treba zagotoviti dostopnost televizijskih programov, državo obvezuje direktiva Evropske unije o avdiovizualnih medijskih storitvah. Čeprav je direktiva stara že celo desetletje, je Evropska komisija novembra sprožila postopek proti 23 članicam, vključno s Slovenijo, ker niso prenesle njenih določil v državno zakonodajo.

Potem ko so zaradi epidemije koronavirusne bolezni zaščitne maske postale naša stalnica in se je že marsikdo znašel v stiski, ker ni razumel, kaj je sogovornik zamrmral pod masko, ugotavljamo, da to ni nič v primerjavi s komunikacijskimi težavami, s katerimi se srečujejo gluhi in naglušni. Zato sem bila vesela pobude naglušnega Roberta Gorete, da je treba najti primerno rešitev. Svetovala sem, naj se obrne na varuha človekovih pravic Petra Svetino. On je nato svoje stališče naslovil na vlado. Veseli me, da je potem vlada 3. septembra izdala poseben odlok z izjemo pri nošenju zaščitnih mask za invalide sluha in

tolmače SZJ. Izjema predvideva, da pri komunikaciji z gluhi in naglušnimi stopimo na varnostno razdaljo in lahko masko snamemo.

Okvara sluha je nepovratna, zdravega sluha pa ne nadomesti noben pripomoček, zato posebno pozornost namenjamo tudi preventivi. Posebej izpostavljeni so delavci, ki vsak dan delajo v hrupnem okolju, pa tudi glasbeniki, motoristi in ne nazadnje mladi, ki so s poslušanjem glasbe po slušalkah in z udeležbo na glasnih koncertih in zabavah izpostavljeni tveganju za okvaro sluha. Da bi čim več ljudi ozavestili o tem, kako pomembno čutilo je sluh in da so okvare nepovratne, smo izvedli tudi spletni seminar, na katerem je Blaž Gracar spregovoril o usodnem koncertu, kjer je utrpel poškodbo sluha in zdaj trpi za tinitusom. Sara Savnik je zaradi objestnega mladotletnika, ki ji je na vlaku vrgel prižgano petardo pod noge, danes gluha na eno uho, na drugem pa ima manj kot trideset odstotkov sluha. Nekdanja miss universe si zdaj prizadeva za prepoved pirotehnike. Na njeno nevarnost opozarja tudi prof. dr. Metoda Dodič Fikfak, predstojnica Kliničnega inštituta za medicino dela, prometa in športa, in dodaja, da tudi sicer živimo v prehrupnem okolju in da je pomembno, da poskrbimo za mirnejše preživljanje vsaj tistega časa, ko smo doma. Poudarja se tudi udejanjanje čuječnosti. Ena od najpogostejših poklicnih bolezni, kot pravi Dodič Fikfakova, je v sodobnem svetu naglušnost. Žal pa ta ni prepoznana kot poklicna bolezen. Kot je še dejala, si za to prizadevajo, že odkar imamo samostojno dr-

Zaslužna zdravnica, prof. dr. Saba Battelino, specialistka otorinolaringologije, je operirala tudi Matejo Burjo in Darjo Pajk.

žavo. A vendar si mora naglušni delavec odškodnino za to bolezen priboriti na sodišču.

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije ima že vsak deseti prebivalec okvaro sluha. Skrb vzbujajoče je tudi, da okvare sluha vsako leto naraščajo. V Sloveniji živi 1500 gluhih, 75 tisoč je uporabnikov slušnih aparatov. Posebej skrbi, da statistika kaže, da je ljudi z okvaro sluha vsaj še enkrat toliko, vendar se za rehabilitacijo še niso odločili. Prof. dr. Miha Žargi, nekdanji predstojnik klinike za otorinolaringologijo, poudarja, da dosmrtna okvara sluha najbolj prizadene osebe v družbenem, komunikacijskem in intelektualnem smislu. Zato si želimo z našimi zgodbami prispevati k tem pozitivnim odločitvam, kajti izguba sluha je navzven nevidna, njene posledice pa so vse prej kot zanemarljive. Izkušnje kažejo, da človek potrebuje kar deset let, preden se odloči, da bo svoj sluh rehabilitiral, da bo torej šel po slušni aparat. Treba pa je vedeti, da mine izjemno dolgo časa, preden se človek navadi na zvoke slušnega aparata. Zato je zelo pomembno, da ljudje to storijo čim prej, kajti ne samo, da se drugače začnejo umikati iz okolice in torej postajajo vse bolj osamljeni, ampak trpijo tudi njihovi odnosi. Rehabilitacija sluha je pomembna tudi zato, ker z njo dosežemo ponovno stimulacijo možganov, saj ti, če ne prejemajo zvokov, začno pešati. Posledično lahko ti ljudje hitreje zbolijo za demenco ali imajo druge duševne težave, saj niso razumljeni, sami ne razumejo, ne komunicirajo in se umikajo iz odnosov, kar pa je hud udarec za človeka, saj smo socialna bitja.

Okvaro sluha na primer najhitreje zaznamo pri razumevanju tujih jezikov. Pri tem je potreben fin sluh in tu se najprej pokaže okvara. Pozneje lahko začnemo zamenjevati glasove oziroma jih ne slišimo dobro. Lahko nas nekdo prosi: »Prinesi mi Pips!«, mi pa prinesemo čips. Človek začne počasi opažati te fine majhne izgube, pozneje pa postanejo naporni tudi pogovori po telefonu, ne razumemo radia, televizija je čedalje bolj na glas. Zato se mi je zdela izredno simpa-

Zala Tomašič, Darja Pajk in Tina Grošelj

tična zgodba dedka, ki je okvaro sluha sicer že zaznal, a je z aparatom odlašal vse do trenutka, ko je vnuk zgroženo dejal: »Ja, dedi, zakaj vendar ta televizija tako kriči?« Takrat je uvidel, da je čas. Pozitivne izkušnje ljudi, ki so se že odločili za slušni aparat, so izjemno dragocene. Ena takih je zgodba 33-letnega Andraža Andrejca, ki je naglušen od 16. leta, vendar se s svojo težko naglušnostjo nikakor ni hotel sprijazniti. Vrsto let jo je celo zanikal: »Ko je hčerka začela govoriti, je jaz nisem nič slišal. Njen prve besede so šle mimo mene, prvi ati, prva mami, ko se trudi nekaj povedati, in se je začela jokati, ker je nisem nič razumel. Takrat sem se odločil, da grem na pregled. Že takoj, ko sem dobil aparata, se mi je odprl nov svet. To je bilo milijon enih zvokov, ki sem jih že pozabil, da obstajajo in so spet prišli k meni. Če bi prej vedel, da bo tako, bi šel po slušni aparat že pred 15 leti.« Danes spodbuja vse naglušne, predvsem pa mlade, da se čim prej spoprimejo z okvaro sluha. Zato na svojem blogu Kdor to bere ozavešča ljudi o naglušnosti in objavlja poučne videoposnetke: »Žalostno, koliko ljudi je res naglušnih in koliko si jih ne prizna tega. In žalostno je, da smo tako obremenjeni s tem, ali se aparat vidi ali ne. Če ima ženska dolge lase, malo daljše ali pa moški, kakor koli, se ne vidi čisto nič. Jaz sem plešast oziroma pobrit, pa se mi skoraj ne vidi, čeprav imam največjega zunanjšega, kar obstaja.« Andraž iz lastnih izkušenj svetuje vsem, ki imajo občutek, da je z njihovim sluhom kar koli narobe, da se čim prej odločijo za pregled: »Pojdi si 'zrihtat' ušesa in uživaj v zvokih, ki obstajajo.«

Veseli nas, da je Borut Pahor, predsednik Republike Slovenije, posebej za našo televizijo prvič javno spregovoril o težavah, ki ga pestijo zaradi tinitusa. To je me-

Snemalna ekipa Prisluhnico tišini na Mednarodnem dnevu gluhih, Ljubljana 2018

dicinski izraz za šumenje, ropotanje in ostale različne zvoke, ki jih slišijo tisti, ki trpijo za to boleznijo. Slišijo zvoke, ki jih ni. Mnogi so se navadili živeti s tinitusom in si pomagajo z različnimi tehnikami za ublažitev teh »fantomskih« zvočkov, drugi lahko zaradi tega postanejo nesocialni ali celo depresivni: »Ko smo malo bolj v skrbeh ali tesnobni, pride ta občutek šumenja toliko bolj do izraza, ampak na koncu koncev – kdo sem, da bi se pritoževal! Sem zdrav in to je pravzaprav edini moteč problem, ki ga imam. Tinitus je pač z mano, to šumenje v ušesu, ki je precej močno, dražeče, sem in tja moteče, zlasti zjutraj, ko me zbudi tinitus. To seveda ni enostavno, vendar se človek navadi s tem živeti. Tako kot živijo drugi ljudje s kakšnimi poškodbami ali drugimi problemi, tako se moramo tudi mi, ki imamo to težavo, z njo navaditi živeti.«

Za pravi medicinski čudež zadnjih 24 let velja polžev vsadek, ker nekateri gluhi lahko z njim slišijo. V državi jih je 500. Med njimi je tudi Darja Pajk, ki je sluh izgubljala postopoma, vse do trenutka, ko ni slišala ničesar več. Danes z dvema polžkoma spet sliši: »Potrebujem verbalno komunikacijo, zaradi moje zaposlitve in okolice, kjer živim. Tudi če superiorno obvladam znakovni jezik, ga moja mama nikoli ne bo, sestra pa tudi ne. Ko sem popolnoma izgubila sluh, me je bilo groza. Takrat so se začeli veliki strahovi. Skrb, kako bom poskrbela za otroke, kaj pa moja služba, izobraževanja? Takrat je šlo moje čustveno stanje navzdol in sem se začela soočati z depresijo, ker mi je bilo grozljivo.« Po implantaciji polževega vsadka se je vrnila v svet zvokov: »Ponovno slišati! Kot bi se ponovno rodil. Lahko poslušam glasbo, plešem. V službi mi to pomeni neizmerno veliko, da se lahko pogovarjam s stanovalci, ki težko artikulirajo glasove, ampak jaz jih razumem, in to mi je neizmerno lepo. Ko se pogovarjam s hčerami ali pa z mamo – moja mama je neizmerno srečna, da se lahko slišiva po telefonu,« razlaga ponosna mati treh hčera.

Ko so šole zaprle svoja vrata, je doma ostal tudi Vito, rojen s sindromom, ki se najbolj izraža v popolni

gluhoti. Zdaj se tudi osnovnošolec z nebeško modrimi očmi šola doma. K sreči je njegova mati Mira po poklicu profesorica matematike in fizike in uspešno krmari med poučevanjem učencev, Vita in rednimi gospodinjskimi opravili: »Našli smo skupni jezik po Zoomu, s pomočjo tolmačke. Sproti se dogovarjava, kateri predmet bo ona naredila z njim in katerega bom jaz.« Medtem ko se v času epidemije marsikdo pritožuje nad izgubljeno svobodo in pogreša druženja s prijatelji, Vito večino časa preživi doma: »On pravzaprav ne ve, kaj je to, da pokličeš prijatelja, se greš z njim igrat. Ne ve, kaj je to, da greš h komu na počitnice. Pozna to, kar mu lahko ponudimo doma. Mislim, da mu veliko dajemo, ker je zadovoljen in srečen. To pa nama kot staršema največ pomeni.« Da gluhoti s seboj prinese tudi samoto, je bilo eno od bridkejših spoznanj matere: »Da bi to dokončno sprejela, verjetno nikoli ne bom. Ko dobiš takega otroka – to večina staršev verjetno izkusi –, se obseg ljudi zmanjša. Ljudje, za katere bi pričakoval, da bodo blizu, se umaknejo, pridejo pa novi, sveži obrazi. Življenje nehote postaja kakovostnejše. Ko enkrat res sprejmeš, z vsem srcem, takšnega otroka, je to velik dar. Če bi me kdo vprašal, ali bi zamenjala, če bi se dalo kaj spremeniti – ničesar ne bi spremenila. Vso družino je obogatil. Je pa tudi uspeh pri Vitu, da je postal samostojen. Star je 14 let in lahko je zgoraj sam doma, če so stari starši spodaj. Zna si narediti kaj za pojest. Na to sva z možem zelo ponosna,« sklene čudovita Prekmurka Mira, ki me ob vsakem srečanju pozitivno preseneti s svojim večnim optimizmom.

Leto 2020 bo ostalo prelomno zaradi uspešne distribucije filma Jezik enakopravnosti. Poletni so si ga ogledali številni gledalci v osrednjem terminu festivala Kino Bled. Potoval je tudi v ZDA, kjer so ga prikazali na Deaf Rochester Film Festivalu. Film je bil predvajan tudi v celjskem Metropolu in kinu Domžale. Žal so bile vse nadaljnje projekcije zaradi dveh razglašanih epidemij odpovedane. Vendar nismo obupali, ampak smo zagotovili distribucijo filma po spletu. Slovenska javnost si ga je ogledala na Festivalu slovenskega filma, ki velja za najpomembnejši tovrstni festival v državi. Za poslance Državnega zbora smo organizirali poseben spletni festival, ki je potekal ravno v času praznovanja dneva slovenskega znakovnega jezika. V osrednjem terminu za dokumentarne filme, v nedeljo, 15. 11., zvečer je bil predvajan tudi na Televiziji Slovenija. Po novem letu pa film potuje še na grški filmski festival. Prejeli smo številne pozitivne odzive ljudi, ki so si ogledali film. Med njimi je Mojca sporočila: »Izvrsten dokumentarec, ki me je resnično navdušil. Izvrstno narejeno.« Polona je priznala: »Že dolgo nisem tako jokala ob zgodbah lju-

Lea in Samo ob sončnem zahodu v Poreču

Intervju s predsednikom Ustavne komisije Dejanom Židanom v Državnem zboru

di, ki jih sploh ne poznam.« Ana je zapisala: »Vrhunski scenarij in izjemne zgodbe ljudi. Niti v sanjah si nisem predstavljala, da se gluhi spopadajo s takšnimi težavami.« Jaka je povedal: »Gluhih sploh ne poznam, prišel sem si ogledat film, ker poznam režiserja, zdaj pa vem stvari, za katere si ne bi nikoli mislil, da so lahko resnične.« Kot scenaristka sem bila izjemno počaščena ob komentarju Maksa Stoparja, ki si je prišel film ogledat v kino Domžale: »Vse, kar ste povedali, drži. To je naš svet. Jaz sem ista generacija kot Meri in sem doživljal isto. Čestitam vam za film.« Robert je zapisal: »Čestitke za odličen dokumentarni film. Zavod za gluhe in naglušne je lahko sram v dno duše, ker Sama nočejo zaposliti kot učitelja telovadbe oz. kot asistenta za učenje telovadbe. Zakaj? Ker bi bila taka oseba, kot je Samo, lahko zgled za mlade gluhe in naglušne. S svojimi nasveti (ne glede na to, da nima fakultetne izobrazbe) bi jim bil lahko v velik navdih. S svojim poznavanjem športa in psihologije bi lahko marsikaj pripomogel k boljši samopodobi mladih gluhih in naglušnih.«

Za film smo se odločili zato, da podpremo prizadevanja Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije za dopolnitev ustave z znakovnim jezikom. Ne nazadnje se nam je zdel film fantastično komunikacijsko orodje, da z zgodbami karizmatičnih protagonistov prideмо do zavesti javnosti. Družba se namreč ne zaveda, v kakšnem položaju živijo gluhi. Osebne zgodbe pa vedno bolj pritegnejo kot kateri koli javni nastop, kjer se orisujejo posledice prepovedi znakovnega jezika na življenje gluhih. S filmom smo želeli ozavesiti tudi poslance, saj vemo, da se ustava spreminja z dvotretjinsko večino in je tu potrebno sodelovanje obeh političnih polov. Temeljno sporočilo filma je, da imamo sicer že od leta 2002 sprejet zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika, imamo zakon o izenačevanju možnosti invalidov, imamo izjemno pomembno konvencijo o pravicah invalidov iz leta 2008, ne nazadnje imamo tudi v ustavi opredeljeno, da so vsem zagotovljene enake pravice in svoboščine – pa vendar so gluhi dijaki v rednih šolah diskrimini-

rani, saj nimajo v celoti tolmačenega pouka. Zato je treba znakovni jezik vpisati v ustavo, ker nimajo enakovrednega dostopa do izobraževanja niti se nimajo možnosti učiti o svojem jeziku, o materinščini. Zato je nujno, da se jim zagotovi tudi predmet slovenski znakovni jezik. Kakor kaže danes, se žal veliko še ni spremenilo.

Minevata namreč dve leti, odkar je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije v Državni zbor vložila pobudo za vpis slovenskega znakovnega jezika v ustavo. Spomnimo, da je takratna vlada aprila 2019 predlog sprejela, zatem ga je potrdila še Ustavna komisija. Strokovna komisija pa je predlog razširila z znakovnima jezikoma italijanske in madžarske skupnosti, ki naj bi ju naša država tudi razvijala, in z jezikom gluhoslepih. Razširjeni predlog je izgubil večinsko podporo, zato je predsednik ustavne komisije Dejan Židan razpravo v Državnem zboru prekinil, saj bi sicer celotni postopek padel. Strokovno komisijo pa je obvezal k pripravi novega predloga. Tega so oktobra že posredovali v Državni zbor. Njegovo vsebino pojasnjuje mag. Židan: »Novi člen govori o tem, da imamo slovenski znakovni jezik, ki ga v Sloveniji uporabljamo in razvijamo. V Sloveniji pa imamo tudi druga dva znakovna jezika – italijanskega in madžarskega –, vendar ju ne razvijamo; to morata izvajati njuni državi. In kot tretje, imamo tudi jezik, ki ga uporabljajo gluhoslepi, vendar vse v povezavi z njim uredimo s posebnim zakonom.« Ker smo v času epidemije, se je predsednik Židan odločil, da bodo imeli člani strokovne komisije možnost predstaviti ta novi člen ustave poslanskim skupinam, takoj ko bo epidemija pojenjala. Pri Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije poudarjajo, da se z vpisom mudí. Predvsem si prizadevajo, da se gluhim zagotovijo enake možnosti pri izobraževanju. Pomembno je tudi, da se znakovni jezik razvije na primerljivo raven z govornim.

Veseli nas, da se za učenje znakovnega jezika odloča vse več ljudi, kar je dobrodošlo tudi zato, ker bi bili uporabniki znakovnega jezika v idealnem svetu

Medtem ko sistem melje rešitev, Špeli Rotar teče čas, ki se ga ne bo dalo nadomestiti.

najbolj vključeni, če bi se vsi naučili kretenj. Sicer pa je odločitev za učenje tega jezika izjemno dobrodošla za slišče, ker je vizualni jezik popolnoma drugačen in posledično fantastičen trening za možgane. Sama znakovni jezik uporabljam približno 14 let, in ko sem vstopila v svet gluhih, seveda tega jezika nisem znala. Sicer sem se ga začela takoj učiti, ampak v prvih mesecih sta bila moja ključna sodelavca gluha snemalca. To je bilo leta 2006 in vem, da brez Gorazda Orešnika in Marjana Paveva takrat sploh ne bi mogla vstopiti v ta svet. Onadva sta mi pomagala. Na intervjujih sta moja vprašanja posredovala sogovornikom, kajti na vsakem intervjuju sem imela občutek, kot da sem se znašla na Kitajskem brez prevajalca. Šele ko sem prejela prevod izjav, sem lahko videla, kaj je sogovornik povedal. V nadaljnjem procesu učenja znakovnega jezika je bilo zame sicer najtežje razumeti pogovor z gluhihimi. Kretnje se že naučiš, naučiš se barve, kako ti je ime in podobno, dejstvo pa je, da minejo leta, preden razumeš vsebino. In ko sem končno mislila, da že nekaj znam, smo šli snemat v Maribor. No, tam sem se pa spet soočila s tem, da ne razumem pogovora, kajti tudi znakovni jeziki imajo narečja. To je zelo lepo ugotovila tudi skupina za razvoj znakovnega jezika, ki je beležila izrazoslovje, torej kretnje iz različnih slovenskih regij. Ker je bil znakovni jezik prepovedan, to pomeni, da se je prenašal po ustnem izročilu in so gluhi v vsaki pokrajini kretali drugače. Moram reči, da sem tudi danes, po 14 letih uporabe znakovnega jezika, ki ga, recimo, zdaj že nekaj znam, popolnoma izgubljena, ko grem na primer na svetovni kongres gluhih, kjer se združijo gluhi z vsega sveta. In tam ponovno ugotovim, kako ključna je vloga tolmačev slovenskega znakovnega jezika, kajti brez njih sem popolnoma izgubljena. In zanimiva izkušnja, moram reči, je zame tudi, ko poročam z olimpijskih iger gluhih. Tam je položaj popolnoma enak: slišča oseba se znajde v svetu gluhih, in moram reči, da je to hladen tuš, ki ga mora doživeti vsak, ki dela z gluhihimi, saj se verjetno tako oni počutijo vsak dan

med sliščimi. Ko preprosto ne moreš stopiti do človeka in začeti pogovora z njim, ker ne znaš jezika.

Veseli nas, da so se na naše povabilo odzvali številni glasbeniki, ki so bili počaščeni, da smo njihove pesmi izbrali za priredbo v znakovni jezik. Tako smo vsaj delček sveta, ki je osebam z okvaro sluha sicer nedostopen, približali našim uporabnikom. Najbolj gledana je bila priredba Beethovnovi veličastne Devete simfonije, kjer je prvič v svoje delo vključil tudi besedilo, in sicer odlomek iz Schillerjeve Ode radosti, ki govori, da bo bolečina premagana, da bo radost prevzela vse ljudi, a le, če bo vsak človek ljubil in cenil svojega bližnjega. Oda radosti je postala simbol miru, svobode in solidarnosti, od leta 1972 je himna Evropske unije in Sveta Evrope. Izjemno pozitiven je bil odziv gledalcev na priredbi dveh pesmi raperja Challeta Salleta, ki je s spotoma Lagano in Legenda postal najbolj predvajani slovenski izvajalec na Youtubu. Na dan, ko bi se v Tokiu morale začeti letošnje paraolimpijske igre, ki so zaradi pandemije prestavljene za eno leto, je raper Trkaj skupaj z Zvezo za šport invalidov Slovenije – Slovenskim paralimpijskim komitejem in zlatim partnerjem Zveze Lidlom Slovenija predstavil novo himno slovenskih parašportnikov. Ta je prirejena tudi v znakovni jezik. Priredbo je izvedla fantastična Vanessa Buljubašić, ki je po mojem prepričanju postavila nov mejnik v priredbah, saj je z gibanjem in kretnjami popolnoma zadela ritem.

Čeprav so kulturni dogodki izjemno priljubljeni in si gledališke predstave raje ogledamo v živo, smo bili letos zaradi dveh valov epidemije primorani dogodke preseliti na splet. Tako smo gledalcem ponudili premiero Ostržka in Beethovna v izvedbi Tihih stopinj in režiji Lade Orešnik. Izvedli smo filmski festival, na katerih ste si lahko ogledali filme Snubitev (MDGN za Gorenjsko Auris), Skrivnostni prstan (DOZIS Dolenjske in Bele krajine), Značilnosti slovenskih pokrajin (DGN Ljubljana) in film Ko ti kapne (Posavsko društvo na delavnici animiranega filma, ki jo je izvedla produkcija Lija Media). Prav tako smo pripravili reportažo s sedmega gledališkega festivala Clin d'oeil v Reimsu. Udeležilo se ga je kar 4500 obiskovalcev z vsega sveta. Posneli smo tudi razstavo akademskega slikarja Nikolaja Vogla, ki je potekala v Galeriji Hest v Ljubljani. Na pobudo Narodne galerije je bilo v letu 2020 v Slovar slovenskega znakovnega jezika vključenih pet novih kretenj, ki so povezane z likovno umetnostjo in z zbirkami v Narodni galeriji. V letošnjem naboru so bile oblikovane in v slovar sprejete kretnje za naslednje izraze: akvarel, grafika, kip, oljne barve in impresionizem. Za smeh in dobro voljo

Ustvarjalci Prisluhnimu tišini smo bili za bogato, ustvarjalno dobo nagrajani leta 2016 s častnim priznanjem, s kipcem RTV Slovenija.

Dolgoletni sodelavki oddaje Prisluhnimu tišini, voditeljica Valerija Škof in Janja Gostiša, tolmačka znakovnega jezika

smo poskrbeli s priredbo stand up predstave Vida Valiča z naslovom Tvoj bodoči bivši mož. Prav tako smo priredili Valičeve številne kratke in aktualne skeče.

Ne samo med epidemijo, temveč vsak dan so pomembni posamezniki, ki s svojim delom lajšajo stiske ljudi. Ena takšnih je Zlata Crljenko, sekretarka Medobčinskega društva gluhih in naglušnih za Gorenjsko Auris. Društvo je letos praznovalo 65-letnico delovanja in v tem času na Gorenjskem postalo sinonim za organizacijo, ki pomaga vsem osebam z okvaro sluha. Za to je zaslužna tudi sekretarka Zlata Crljenko, je dejal kranjski župan Matjaž Rakovec in ji izročil posebno priznanje: *»Vi danes praznujete 65-letnico delovanja, ga. Zlata pa je z vami 35 let. Če skupaj seštejemo, je to 100. Lepa številka in moramo biti ponosni na njo.«* Zlata Crljenko pa je pojasnila vizijo društva: *»Prizadevamo si za čim boljše povezovanje populacije ljudi z okvaro sluha med seboj in se povezovati navzven tudi s slišječimi.«*

Ena izmed zaslužnih gluhih, ki je svoje življenje posvetila prizadevanjem za uveljavitev slovenskega znakovnega jezika na vseh področjih, je po mnenju Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Marija Möderndorfer. V javnosti je opozarjala na kršenje človekovih pravic gluhih, na pomembnost razvoja znakovnega jezika, dostopnost gluhih do izobraževanja in informacij ter na potrebo po izboljšanju življenjskih in delovnih razmer gluhih. Zato ji je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije ob dnevu slovenskega znakovnega jezika podelila priznanje za človekove pravice. Ob podelitvi priznanja je Mladen Veršič, predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, dejal: *»Zanjo ni bilo pomembno, ali je oseba gluha, naglušna, gluhoslepa, zanjo je bilo pomembno, da je za vsako invalidnostjo človek, in Meri je za vse bila in je še vedno v prvi vrsti srčen, iskren in topel človek. Ni naključje, da se je je prijel vzdevek mama gluhih.«*

Leta 2020 smo dosegli pomemben in častitljiv mejnik, saj smo praznovali 40 let neprekinjenega

predvajanja oddaje Prisluhnimu tišini. Po štirih desetletjih predvajanja skorajda ni gledalca Televizije Slovenija, ki je ne pozna. V koprodukciji jo ustvarjata TV Slovenija in Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenija, v vsem tem času pa je nastalo že približno 830 oddaj. Njeni ustvarjalci so bili za bogato ustvarjalno dobo leta 2016 nagrajani s častnim priznanjem, s kipcem RTV Slovenija. To je bila še dodatna potrditev kakovosti in strokovnosti dela urednice, novinarjev, režiserke, snemalcev, montažerjev in številnih drugih sodelujočih. Oddaja je štiri desetletja od nastanka od 5. septembra letos na sporedu vsako soboto na TV SLO 1, predvidoma ob 14.35. Novost je tudi, da smo odslej krajši. V 15-minutnih oddajah so v ospredju zgodbe, izkušnje in izzivi, ki jih prinaša življenje z invalidnostjo. V skladu z našim temeljnim poslanstvom, ki ga uresničujemo že štirideset let, ostajamo posebej pozorni na eno od najranjlivejših skupin invalidov: gluhe, naglušne in gluhoslepe. Priredba naših vsebin v znakovni jezik in sočasno podnaslavljanje ostajata naš zaščitni znak in zgled dostopnih vsebin.

S ponosom danes gledam svoje sodelavce, s katerimi soustvarjamo program vseh naših medijev. Posebej naj omenim Valerijo Škof, ki s svojo neustavljivo delovno vnemo niza fantastične zgodbe v naš program. Njena srčnost je pravi magnet, medtem ko me njene kretnje vedno znova opomnijo, kako bogat je znakovni jezik. In Sašo Letonja, ki večkrat opravi delo za tri osebe – vseč so mi njegova predanost, vestnost in zanesljivost. S ponosom ga občudujem, kako širi svoje znanje in nas na področju tehnologije nenehno vodi naprej v korak s časom. Hvala vsem mojim sodelavcem. Vsak med vami pomembno pripomore k izpeljavi programske sheme, ki je glede na to, kako malo nas je, izjemno velika. In, hvala vam, dragi gledalci, za vse vaše pozitivne komentarje, spodbude in pohvale. Posebej zaradi njih se bomo še naprej trudili. ●

DELOVANJE CEPIV PROTI COVIDU-19

✉ Prof. dr. Alojz Ihan (povzela: Mojca Železnikar)

Cepljenje proti covidu-19

Pripravljena cepiva za množično cepljenje

Pandemija covid-19 je povzročila eno največjih globalnih zdravstvenih, gospodarskih in družbenih kriz v zadnjem stoletju. Vzrok za to so lastnosti novega koronavirusa oziroma SARS-CoV-2.

Virus je v nosno-žrelni sluznici vsaj dva dneva pred začetkom bolezenskih znakov in teden dni po njih. Okuženi ves ta čas okužbo lahko prenaša na druge ljudi – kapljično, aerosolno in s slino.

Pri 20 % obolelih poteka v težji obliki, ki pogosto zahteva dihalno podporo v bolnišnici. To zaradi velikega števila obolelih med razmahom epidemije pomeni izjemno obremenitev zdravstvenega sistema, ki hitro pride na rob zmogljivosti. Zato je epidemijo nujno treba zadrževati z reorganizacijo družbenega življenja, kar prinese veliko gospodarsko in družbeno škodo.

Covid-19 poškoduje celice in zavira protivirusno obrambo. Poleg tega znajo koronavirusi zaradi svoje prilagodljivosti imunski sistem zmanipulirati tako, da po preboleli okužbi nastane le kratkotrajna imunska odpornost. Zato gostitelja lahko ponovno okužijo tudi naslednjo prehladno sezono.

Cepiva že se skoraj poldrugo stoletje pripravljajo podobno. Bolezenske mikrobe razmnožijo v laboratoriju. Z dodatkom kemičnih snovi povzročitelje bolezni spremenijo v neškodljive. Pripravek neškodljivih povzročiteljev bolezni »cepijo« v človeka, da ga zaščitijo pred boleznijo.

S cepivom se v telesu razmnožijo spominske obrambne celice – limfociti, ki bi jih sicer imunski sistem razmnožil šele ob prebolevanju bolezni. S cepljenjem si tako »prihranimo« prvo prebolevanje okužbe in pridobimo imunsko zaščito brez težav, tveganj in posledic, ki jih prinaša bolezen.

Običajno razvoj cepiv traja vsaj deset let. Dolžina razvoja je povezana predvsem z velikimi stroški raziskav. Zaradi pandemije covid-19 in njenih uničujočih posledic na celotni svet so EU, ZDA, Rusija in Kitajska sklenile same financirati razvoj cepiv in prevzeti finančna tveganja za morebitni neuspeh. S tem je nastala največja mobilizacija raziskovalcev in farmacevtske industrije v zgodovini. Razvoj cepiv se je močno pospešil. Ob tem vsa pravila za registracijo cepiv ostajajo enaka.

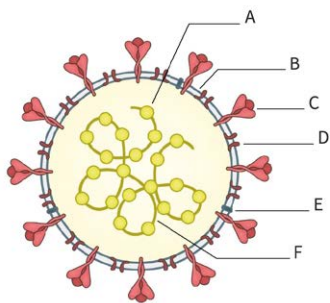
Dosedanji rezultati kažejo, da so cepiva visoko zaščitna – med potekom študij zelo redko zbolevalo ljudi, ki so dobili cepivo, v nasprotju s tistimi, ki so dobili placebo. Za zdaj je zanesljivo, da cepiva ščitijo vsaj tri mesece, kajti približno toliko časa trajajo raziskave. S podaljševanjem časa opazovanja bo postalo jasno, kako dolgo dejansko traja zaščita.

Podatki o delovanju cepiva podjetja Pfizer kažejo, da cepivo omogoča delno zaščito že po prvem odmerku, in sicer 52 %, nekaj dni po drugem odmerku se zaščita zviša na 90,5 %, sedem dni po drugem odmerku pa na 94,8 %.

Od cepiv proti covidu-19 se pričakuje, da bodo izzvala učinkovitejši in dolgotrajnejši imunski odziv, kot se zgodi s prebolevanjem bolezni. Po preboleli okužbi nastanejo protitelesa, ki se v telesu obdržijo različno dolgo, od dveh mesecev pri blagi bolezni do pol leta in več pri težji obliki bolezni. Zato se morajo ljudje, ki so covid-19 že preboleli, vseeno cepiti.

Za razplet okužbe je zelo pomembno, kakšna količina virusa vdre v celice in v kakšnem stanju je v tistem času protivirusna celična obramba. Če se razmnoževanje virusa v celici močno pospeši, pride do hitrega razpada celice, kar povzroči močno vnetje v

Struktura virusa z najpomembnejšimi beljakovinami, ki vzbudijo imunski odziv. A – beljakovina nukleokapside N; B – beljakovina membrane M; C – beljakovina bodice S (spike); D – beljakovina ovojnice E (envelope); F – virusni genom (RNA)
Ilustracija Manca Krošelj

tkivu, hkrati pa se ob tem sprosti veliko novih virusov, ki napadajo sosednje celice. To nato privede do težje oblike bolezni.

Za blažji potek bolezni je torej pomembno fiziološko stanje epitelijskih celic, celično presnovno stanje, ki ni ugodno za razmnoževanje virusa, količina virusa, ki vdre v celice, morda pa tudi prekuženost s »prehladnimi« koronavirusi iz prejšnje sezone. Nekatere študije so pokazale, da ima vsaj 5 % odraslih in 40 % otrok ohranjene limfocite T, ki so posledica imunskega odziva proti »prehladnim« koronavirusom, vendar delujejo tudi proti SARS-CoV-2.

Hitrejši potek bolezni povzročajo tudi že obstoječe okvare tkiv in organskih sistemov – zlasti hujše okvare pljuč, ožilja in imunskega sistema (kronična obstruktivna pljučna bolezen, sladkorna bolezen, povišan krvni tlak, debelost, koronarna srčna bolezen, cerebrovaskularna bolezen, hepatitis B, rakava bolezen, kronična ledvična bolezen, imunska pomanjkljivost). Ti dejavniki so večji pri starostnikih, kjer gre neredko tudi za kombinacijo več okvar skupaj, zato so bolj dovzetni za kritični potek bolezni. V starosti nad 70 let, sploh pa nad 80 let, je zato smrtnost največja.

Cepljenje proti covidu-19 bo brezplačno in bo ne glede na zdravstveno zavarovanje zagotovljeno vsem, ki se bodo želeli cepiti. Prvo cepivo, pri katerem načrtujejo, da bo dobilo vsa potrebna dovoljenja za promet, je cepivo podjetja Pfizer. Cepljenje bo predvido-

ma možno v prvi polovici januarja 2020. Na voljo je tudi cepivo farmacevtske družbe Moderna. V EU bodo najprej cepili v domovih za starejše in zaposlene v zdravstvu.

Klinična preizkušanja se ne izvajajo na nosečnicah in doječih materah. Zato ni dovolj podatkov o varnosti pri njih. Vsa cepiva so varna, vseeno pa se svetuje, da se nosečnice ne cepijo. Bodoče matere naj zanositev načrtujejo šele dva meseca po prejemu zadnjega odmerka. Doječe matere naj se ne bi cepile, razen če gre za drugačno odločitev doječe matere in lečečega zdravnika.

Za cepljenje otrok proti covidu-19 je prav tako premalo podatkov, zato se z novimi cepivi lahko cepijo osebe, stare več kot 16 let.

Med kliničnim preizkušanjem Pfizerjevega cepiva niso opazili resnih neželenih učinkov. Med blažjimi stranskimi učinki so bile najpogostejše vnetne reakcije na mestu cepljenja, mišična bolečina, utrujenost, glavobol in vročina.

Pri cepivu mRNA so lokalni vnetni učinki po cepljenju blažji kot pri klasičnih cepivih in časovno zamaknjeni, saj se učinkovanje cepiva začne šele nekaj dni kasneje.

Cepljenje se za zdaj odsvetuje ljudem, ki so kdaj imeli anafilaktično reakcijo in/ali imajo zdravila proti morebitni anafilaktični reakciji. Odsvetuje se tudi ljudem, ki imajo alergijo na sestavine cepiva – zlasti na polietilen glikol.

Pri kliničnem testiranju za Pfizerjevo cepivo je bilo udeleženo veliko preiskovancev, ki so imeli kronične bolezni (40 %) in cepljenje ni vplivalo na potek njihove bolezni. Bolnikom s kroničnimi boleznimi, kot so ulcerozni kolitis, kronova bolezen, luskavica, revmatoidni artritis, se svetuje, da se cepijo s cepivi mRNA, ki so zanje varna. Pri bolnikih z resnimi avtoimunskimi boleznimi pa cepljenje svetujejo po pogovoru z zdravnikom. Pri ljudeh, ki jemljejo imunosupresivna zdravila, ki zmanjšajo delovanje imunskega sistema, bo verjetno učinkovitost cepljenja nekoliko manjša.

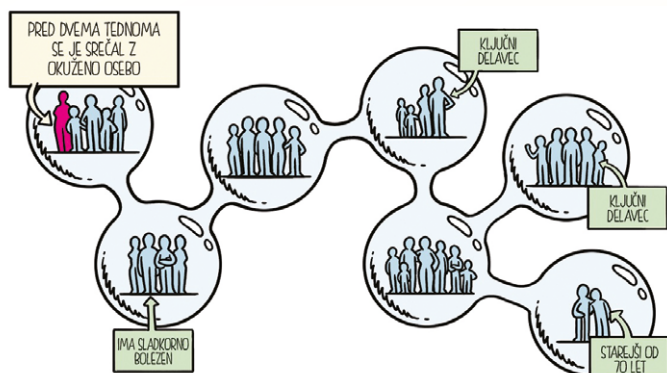
Dolgoročnejši stranski učinki cepljenja niso znani, ker je za to potreben daljši čas opazovanja, vendar jih trenutno ne predvidevajo. ●

IZ SVETA TIŠINE

PRAKTIČNI NASVETI, KAKO PRAZNOVATI IN OSTATI ZDRAV

📄 Uredništvo Sledilnik.org (spletna povezava do izvirnega članka ekipe Sledilnika: <https://medium.com/sledilnik/kako-praznike-prezveti-varno-in-v-dobri-druzbi-fe840d35c50>; slovenska različica: Nina Rolih; za potrebe naslovnikov Spletne TV prilagojeno in skrajšano v uredništvu Spletne TV.)

📺 Fantastična Toby Morris & Siouxsie Wiles, The Spinoff.

Širjenje virusa prek družabnih mehurčkov

Kako oblikovati varen krog ljudi – družabni mehurček?

Edini način, da praznike v širšem krogu lahko preživimo varno, je, da ostanemo znotraj svojega mehurčka oziroma da oblikujemo svoj družabni mehurček. Čas za oblikovanje takega mehurčka je zdaj: dva tedna pred prazniki.

To pomeni, da se z izbranimi prijatelji in družino pogovorimo in skupaj odločimo, da se bomo pred napovedanim druženjem srečevali samo in izključno znotraj svojega osnovnega kroga ljudi.

Deset dni je doba karantene, ki je odrejena v primeru stika z okuženo osebo. V 14 dneh po okužbi s koronavirusom namreč bolezen razvije okoli 90 % ljudi. Povprečna inkubacijska doba je sicer pet dni. Če želimo biti maksimalno varni in odgovorni, pred druženjem počakajmo vsaj 10 dni.

V tem času po možnosti opravljajmo delo od doma; če to ni možno, na delu dosledno sledimo vsem

priporočilom: redno prezračevanje zaprtih prostorov, ohranjanje razdalje, izogibanje tesnim stikom in gneči, nošenje maske ves čas, izogibanje skupnim sestankom v zaprtih, izogibanje skupinskemu malicanju in pitju kave v zaprtih prostorih, redno umivanje rok in predvsem hitra samoosamitev v primeru stika z okuženo osebo ali v primeru izkazovanja simptomov okužbe.

Izven dela opravimo zgolj najnujnejše opravke in pri tem upoštevajmo zgoraj navedena priporočila.

Bodimo pozorni na glavne simptome okužbe

Bodimo ves čas pozorni na simptome morebitne okužbe, ki so: vročina, kašelj, splošna utrujenost in izguba vonja ter okusa. Med manj pogoste spadajo boleče žrelo, glavobol, bolečine v sklepih, prebavne motnje, izpuščaji na koži in spremembe v obarvanosti prstov na rokah in stopalih ter občutljive oči.

Če se pojavijo takšni simptomi, se izolirajmo, pokličimo osebnega zdravnika in se naročimo na testiranje. Nekaj teh simptomov je podobnih sicer nenevarnim prehladom, zato pogosto mislimo, da ni nič hujšega ali da je dovolj en paracetamol. Letos bodimo pozorni tudi na najmanjše spremembe. Toda tudi to, da se dobro počutimo, ne pomeni, da ne moremo okužiti ljudi okoli sebe – žal se okužba prenaša tudi tako, da se nekateri okuženi počutijo povsem zdrave. Vsi stiki z ljudmi izven našega gospodinjstva predstavljajo tveganje za širjenje okužbe.

Testiranje

Če želimo preveriti, ali smo aktivno okuženi, moramo opraviti test PCR ali pa antigenski test. Pri obeh se vzorec vzame iz nosno-žrelnega predela. Bolj zanesljiv je test PCR. Pri obeh negativni rezultat pomeni samo, da smo negativni in da virus ni bil zaznan takrat, ko smo se testirali. To se lahko naglo spremeni, saj se virus v nosno žrelnem predelu množi izredno hitro. Poleg tega pa smo se lahko okužili tik pred ali po testiranju in se bolezen oziroma okužba še ni razvila. Zato je v primeru antigeneskega testa, ki da rezultate v pol ure, tega najbolje izvesti tik (torej uro

	SIMPTOMI COVID-19, GRIPE IN PREHLADA										
	SIH KAEŠELJ	VROČINA	IZSEDEK IZ NOSA	BOLEČE ŽRELO	OTUŽENO Dihanje	GLAVOBOL	BOLEČINE V POKRAJAH	ISHANJE	UTRUJENOST	DIKSEJA	IZGUBA VONJA IN OKUSA
COVID-19	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
GRIPI	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓
PREHLAD	✓	~	✓	✓	✗	~	✓	✓	✓	✗	✓

✓ ZELO POGOSTO   ✓ POGOSTO   ✓ VČASIH   ~ RĚDKO   ✗ NE

ali manj) pred srečanjem in v času med testom in srečanjem ostati v izolaciji svojega ožjega kroga. Tu di v primeru testa PCR se poskusimo udeležiti testiranja čim bližje času druženja.

Eden od razlogov, da se koronavirus tako uspešno širi, je, da virus okužene osebe lahko širijo že, ko se počutijo še povsem zdrave ali če imajo zelo blage simptome, ki jih marsikdo sploh ne zazna. Zato je potrebno priporočila upoštevati tudi, če se počutimo dobro, a smo bili pred tem v tveganih stikih (opozorilo aplikacije #OstaniZdrav, poznamo nekoga z okužbo ali smo bili v stiku s kom z okužbo) ali v stiku z velikim številom ljudi.

Virus se uspešno širi tudi z manjšimi kapljicami, ki nastanejo pri dihanju, govorjenju, petju ..., ki lahko v zaprtih, slabo prezračenih prostorih kar nekaj časa lebdi v zraku. Če je v istem prostoru okužena oseba, se okužba prenese na nas. Ker moramo vdihniti dovolj kapljic, da se okužimo, je pomemben tudi čas trajanja tvegane izpostavljenosti. Zato se druženju v zaprtih prostorih izogibajmo za vsako ceno in ga prihranimo samo za najbližje, ki jim lahko zaupamo.

Kje in kako se je najbolj varno družiti?

Najbolj varno in priporočljivo je seveda druženje po spletu in to, da bomo letošnje noveletne praznike preživeli doma, s člani svojega gospodinjstva.

Nizko tveganje predstavljajo stiki s čim manjšim številom ljudi in gospodinjstev, najboljše zunaj. Lahko gremo na primer na sprehod, in če res upoštevamo predpise in priporočila, si morda lahko celo privoščimo praznični zimski piknik v naravi, tudi ob tabornem ognju, kurišču ali zgolj grelcu.

Srednje tveganje predstavlja srečevanje z več ljudmi iz različnih gospodinjstev in brez predhodnega zmanjšanja stikov na minimum. Zlasti če se namesto sprehoda odločimo za druženje zunaj za isto mizo, pogovarjanje in glasno govorjenje brez mask in upoštevavanja razdalje. Pri tem lahko pride do izločanja več kapljic in izdihanega zraka v zrak.

Visoko tveganje predstavljajo stiki z veliko ljudmi iz različnih gospodinjstev v zaprtih, slabo prezračenih prostorih. Tveganje lahko sicer zmanjšamo s prezračevanjem (za največje zmanjšanje visokega

Kako lahko pomagam?

Proti širitvi virusa SARS-CoV-2 lahko pripomore vsak. Z družinami, prijatelji in znanci soustvarimo mrežo ljudi, da bomo skupaj prehiteli in zajezili virus!

tveganja priporočamo na stežaj odprta okna v času druženja in še nekaj časa po tem), nošenjem maske, umivanjem rok in ohranjanjem fizične razdalje. Morda ni prijetno, hkrati pa nobena od teh tehnik ni zagotovilo, da v zaprtem prostoru ne bo prišlo do okužbe.

Najvišje tveganje predstavljajo stiki z veliko ljudmi iz različnih gospodinjstev v zaprtih slabo prezračenih prostorih brez upoštevavanja priporočil: pogostitve, zabave, koncerti; tudi malice in skupni obroki.

Po druženju z ljudmi iz različnih gospodinjstev je dobro, da ponovno sledi samoizolacija do 10 dni.

Pišimo dnevnik stikov

Pisanje dnevnika druženja v času noveletnih praznikov je ključno za morebitno hitro obveščanje, če je prišlo do okužbe. Na začetku je smiselno obvestiti vse stike, ki smo jih imeli dva do tri dni pred pojavom simptomov. (Za to lahko uporabimo tudi SMS obvestilnik Covid-SPARK.) Pri tem se je dobro tudi vprašati, kje bi lahko bil izvor okužbe.

Potovanja: Ali grem lahko čez mejo v Slovenijo? Grem lahko v tujino?

Načeloma ne, a obstajajo tudi (nujne) izjeme. Informacije o prehajanju meje lahko dobite na telefonski številki 080 1440. Če kličete iz tujine, vam je na voljo številka +386 1 478 7550. Klice sprejemajo od ponedeljka do petka med 8. in 18. uro. Pravila glede prehajanja mej se spreminjajo. Najaktualnejše informacije lahko dobite na spletni strani vlade Republike Slovenije in policije. ●

IZ SVETA TIŠINE

KATJA KEGL VENCELJ REŠUJE ŽIVLJENJA V COVIDNI BOLNIŠNICI

Mag. Anita Ivačič

Katja kot medicinska sestra na covidnem oddelku

Katja na eden izmed gorskih vrhov na Slovenski planinski poti

Vztrajnost in vzdržljivost za premagovanje ultradolgih tekaških razdalj **Katji Kegl Vencelj** pomagata, da zdrži naporno delo medicinske sestre v covidni Bolnici dr. Petra Držaja v Ljubljani. Zaščitne maske zaradi okvare sluha zanjo pomenijo težave v komunikaciji. Toda varovalna oprema, ki jo mora nositi po več ur na dan, se ji ne zdi najhujša stvar pri njenem požrtvovalnem delu. Dosti težje je soočenje s smrtjo in neznanka, kje je sploh cilj epidemije covid-19. S Katjo, za prijatelje Katko, sva se pogovarjali pred njeno nočno izmeno.

»Katka, že deset let si zaposlena v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana. Kakšno je tvoje delo diplomirane medicinske sestre v covidni bolnišnici v primerjavi s tvojim matičnim oddelkom za bolezni ledvic?«

»Premestili so me ne z danes na jutri, ampak takoj. Čez pol ure vas čaka taksi na urgenci in greste v covidno bolnišnico, so mi sporočili. Ko sem prišla v tja, je bil kar šok. Delo je popolnoma drugačno, predvsem zaradi zaščitne varovalne opreme. Skrb za paciente ostaja enaka, je pa veliko težje, kajti ko si noter, v opremi, ne moreš ven

in se ukvarjati z bolnikovo dokumentacijo, ko si pa zunaj, ne moreš za vsako malenkost kar tako do pacienta. Veliko bolj sta pomembna komunikacija in zaupanje med zaposlenimi. Najprej so nas naučili zaščititi se z zaščitno varovalno opremo. Ves čas imaš isto masko, očala, plašč, dvojne rokavice. Včasih je težko. Tiščijo te očala, teče ti iz nosu, bi se popraskal, a se ne moreš. Ne moreš na stranišče. Prej se moraš pripraviti, popiti in se najesti, da zdržiš v isti opremi nekaj ur. Opreme ne moreš kar menjati. Že osnoven odvzem krvi je težavnejši, saj imaš dvojne rokavice in je težko tipati. A ni mi problem zdržati v tej opremi, ker sem vajena kaj potrpeti s svojih ultramaratonov. Tam so tudi veliki vzponi in padci in počutje velikokrat niha.«

Katja Kegl Vencelj je poznana kot izjemna ultratekačica in rekorderka Slovenske planinske poti. Leta 2018 je kar 600 kilometrov in 45 tisoč višinskih metrov pretekla v 8 dneh, 23 urah in 26 minutah. Tokrat pa se počuti kot na tekmi brez znanega cilja.

»Iskreno moram povedati, da nisem verjela, da je tako resno, dokler nisem prišla v covidno bolnišnico in videla teh pacientov. Ravno prejšnji teden smo imeli vsako nočno nekoga umirajočega. Tega se ne moreš navaditi. Večina pacientov potrebuje kisik in stanje se jim lahko hitro poslabša, nikoli ne veš. So lepe in žalostne stvari, na smrt pa se ne moreš navaditi. Vsaka smrt te potre. Pri pacientih vidim tudi večje stiske kot kadar koli prej, ker do njih ne morejo svojci, ne morejo niti do avtomata na kavo. Tam so, v tisti sobi. In mi smo oblečeni, ne vem, kako nas

Zmagoslavje po pretečeni Slovenski planinski poti v 8 dneh in 23 urah

vidijo, kot kake astronave. Čutim tudi njihovo tesnobo, stisko. Mislim, da vsi komaj čakamo, da pride cepivo, in upamo, da se razmere vsaj takrat umirijo – upanje je, da bodo boljše. Ker to, kar vidimo v bolnišnicah, nam ni všeč.

»Kako si se ujela z novim kolektivom in kako komuniciraš s pacienti in sodelavci, saj imaš tudi sama okvaro sluha?«

»Pričakovala sem, da bo vse slabo, da bo res težko. A kader, ki sem ga tu spoznala, je fantastičen. Spoznala sem veliko super ljudi, delujemo timsko in dobro, ko je težko, si pomagamo. Tudi pacienti nas zelo pohvalijo, kako smo pridni, prijazni, kako se trudimo. Veliko ljudi nam tudi kaj prinese, kakšno kavo, piškote, vidim, da so nam hvaležni. In to je tisto, zaradi česar si rečeš, dobro delam in sem na pravem mestu! Ko smo vzpostavljali covidni oddelek, še ni bilo govorne naprave in sem se zaradi mask in če je bilo več zvokov, včasih malo izgubila. Zdaj pa je nameščena govorna naprava in je komunikacija lažja.«

»Ali v teh razmerah še kaj tečeš in načrtuješ nove tekaške podvige?«

Ko nekaj dni zapored delam 12-urni delovnik, mi ne uspe še teči, ker mi več pomeni, da se tisto prosto urico ali dve v dnevu pocrklijam s svojo malo princesko. Sicer pa skušam teči skoraj vsak dan, četudi pol urice ali urico. Tek mi pomeni sprostitev in odklop od stresa, je edini trenutek, ko sem res sama s seboj in se lahko v miru nadiham svežega zraka. To se mi zdi zdaj še posebej pomembno, ker v službi nenehno nosim masko. Trenutno o konkretnih tekmah še ne razmišljam, saj je prihodnost še vedno negotova. Je pa prišel trenutek, ko sem začela tekaške dogodke pogrešati in se prav veselim, da se kakšnega spet udeležim. Vsekakor bo med njimi Istra 100 milj na Hrvaškem, Vipava Ultra Trail pri nas ter kakšna daljša

tekma v tujini iz serije Ultra Trail World Tour. Želja je še enkrat preteči oz. prehoditi celotno Slovensko planinsko pot in se udeležiti 350 km dolge tekme Tor des Geants v Aosti. Srčno upam, da kmalu spet zaživimo normalno in svobodno, kot smo prej.

»Prihajajo božično-novoletni prazniki. Kako jih boš preživela?«

»Mislim, da bomo morali razumeti, da je položaj resen in da moramo malo potrpeti. Da, življenje se nam je spremenilo, ne moremo se videti s svojci, ne moremo na potovanje, težko nam je, otroci so doma, šola na daljavo, veliko ljudi je ostalo brez služb ... Vse to je grozno. Lepo bi bilo, da bi bila med prazniki kaj prosta, da bi lahko nekaj časa preživela s svojo hčerko Hani in da bi si z možem Tonijem privoščila kak skupen tek. Vendar imam med božičnimi prazniki štiri nočne, vikend takoj po novem letu in dva dneva celodnevno službo. Koronavirus ne gre na dopust. Upamo, da bo prihodnje leto boljše.« ●

Naporen delavnik med pacienti s covidom-19

PREDAVANJE: SKRB ZA DUŠEVNO ZDRAVJE V ČASU UKREPOV

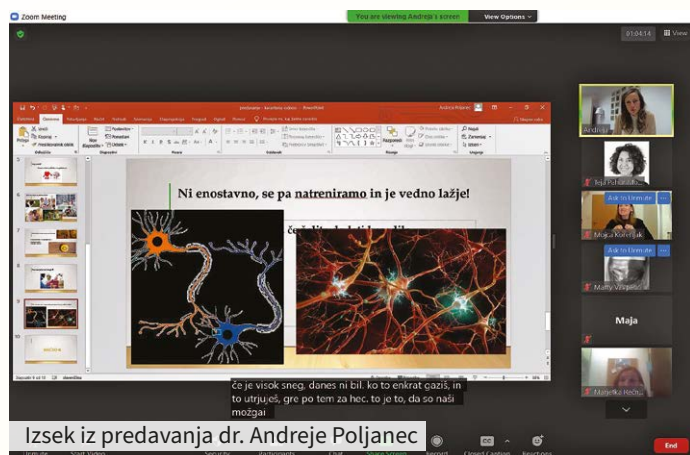
Teja Pahor, strokovna sodelavka Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije

Print screen Teja Pahor Moder

V četrtek, 3. 12., smo na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije ob 18h izvedli predavanje z naslovom Skrb za duševno zdravje v času ukrepov. Predavanje je potekalo dobro uro in smo ga prenašali po aplikaciji Zoom.

Z nami sta bili docentka dr. Andreja Poljanec in dr. Ajda Pfifer.

Doc. dr. Andreja Poljanec je psihologinja in specialistka zakonske in družinske terapije ter supervizorka. Njena področja raziskovanja so predvsem delo z mladimi, rahločutno starševstvo, partnerski odnosi, šolstvo in vzgoja, duševna pomoč gluhih in naglušnim – vse v povezavi s teorijo navezanosti in nevroznanostjo. Tokrat nam je predstavila pomen sočutnih in rahločutnih odnosov, osebnostnega in čustvenega zorenja v času stiske glede virusa. Na predavanju

smo izvedeli, kako živeti v odnosih, da bomo sproščeni in zadovoljni.

Kasneje je besedo prevzela dr. Ajda Pfifer, ki je prva pri nas, ki skuša gluhe osebe razumeti tudi kot raziskovalka. Pred časom je tako uspešno zagovarjala disertacijo z naslovom Zgodnji dostop do znakovnega jezika in jezikovna kompetentnost gluhih otrok. S srčnostjo in empatijo si je počasi pridobila zaupanje oseb z okvaro sluha. Na tokratnem predavanju nam je razložila, kaj stres je in kako se ga v teh časih čim bolj ubraniti.

Predavanja se je udeležilo nekaj manj kot 20 oseb. Rezultati ocenjevalnega vprašalnika, ki smo ga poslali udeležencem, nam je pokazal, da je bilo predavanje uspešno in zaželeno, zato bomo v tej luči nadaljevali tudi v letu 2021.

Vse nadaljnje dogodke lahko spremljate na spletni strani www.rehacentersluh.si. Vabljeni k ogledu! ●

S POLŽEVIM VSADKOM SLIŠI ŽE 500 LJUDI

Mag. Tina Grošelj

Pred 24 leti so v ljubljanskem Kliničnem centru gluhi osebi prvič vstavili polžev vsadek in ji s tem omogočili, da sliši. V prvih letih so vstavili nekaj vsadkov na leto, danes pa si prizadevajo, da bi vsadek dobili vsi gluhi otroci in tudi odrasli, ki nena doma oglušijo oziroma jim sluh tako opeša, da jim

slušni aparat ne pomaga več. Med njimi je tudi Darja Pajk, ki je sluh izgubljala postopoma, vse do trenutka, ko ni slišala ničesar več. Znašla se je v hudi stiski in bilo jo je zelo strah. Danes uporablja dva vsadka. Pravi, da je ponovno slišati enako, kot bi se znova rodil.

Zvok zaznamo povsem brez napora, zato tudi pravimo, da je sluh eno pomembnejših čutil. Ob tem pa se premalo zavedamo, da odsotnost sluha bistveno omejuje naše sposobnosti in zmanjšuje možnosti pri vključevanju v družbo. Pogostost pojavljanja obojestranskih okvar sluha pri nas je približno 1 na 1000 rojstev. Do 50 odstotkov gluhotje je genske. Pri preostali polovici so vzroki v okužbah, boleznih ali poškodbah.

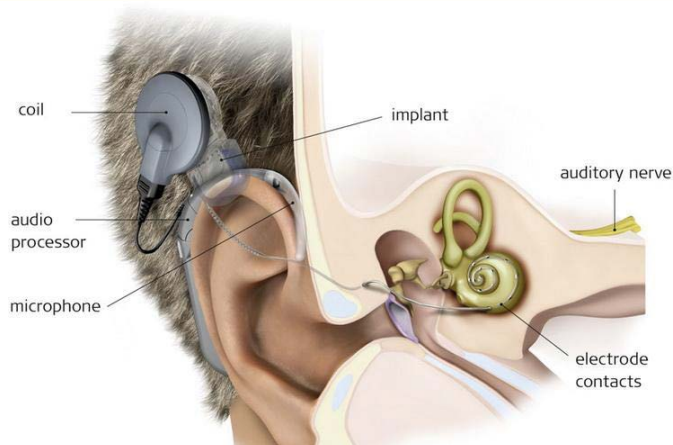

Darja Pajk

Darja Pajk je sluh izgubljala postopoma, vse do trenutka, ko ni slišala ničesar več: »Nisem sama ugotovila, da mi sluh peša. Opazila je sestra na družinskem kosilu, ker sem stalno spraševala, kaj, kaj, kaj. Na pregledu je zdravnik ugotovil, da imam izgubo že na 40 decibelih. V živo se spomnim, ko je dejal, ja, tole je pa za slušne aparate. Meni se je takrat življenje popolnoma podrlo. Ko sem dobila prvi aparat, mi je bilo neizmerno težko. Grozno me je bilo sram, čeprav so bili aparati majhni in sem jih imela v ušesu. Bili so skriti, meni se je zdelo, da se vidijo iz letaka. Vem, da sem včasih pomislila, kaj pa, če bom čisto izgubila sluh. Kaj če ne bom več slišala, kaj pa potem? Potrebujem verbalno komunikacijo, zaradi zapolitve, zaradi okolice, v kateri živim. Tudi če superiorno obvladam znakovni jezik, ga moja mama nikoli ne bo, sestra pa tudi ne. Ko sem sluh izgubila popolnoma, me je bilo groza. Takrat so se začeli veliki strahovi. Skrb, kako bom za otroke poskrbela, kaj pa moja služba, izobraževanja? Takrat je šlo moje čustveno stanje navzdol in sem se začela spoprijemati z depresijo, ker mi je bilo grozljivo.«

Njena edina možnost za vrnitev v svet zvoka je bil polžev vsadek. Kot pojasnjuje prof. dr. Saba Battelino, dr. med, specialistka otorinolaringologije iz UKC Ljubljana, ta medicinsko-tehnični pripomoček svetujejo »otrokom, 10- ali 11-mesečnim, ki imajo primerne vse preostale anatomske strukture, torej višje ležče centre, slušno pot dobro delujočo in da starši to podpirajo. Vsadek svetujemo tudi osebam, ki so kasneje, ko so že razvile govor, toliko izgubile sluh, da so preveč odvisne od

odgledovanja in imajo kljub slušni rehabilitaciji z običajnimi aparati samo do približno 30-odstotno razumevanje besed po slušni poti.«

Delovanje implanta na slušni poti, Medel

Polžev vsadek stane približno enaindvajset tisoč evrov. K temu je treba prišteti še stroške operativnih posegov, zdravniških storitev in hospitalizacije. Kandidati nimajo nobenih stroškov, vse krije zdravstvena zavarovalnica. To je majhen elektronski vgradni slušni pripomoček, ki nadomesti delovanje notranjega ušesa. Nameščen je pod kožo tik za ušesom. Zunanji del vsadka, t. i. govorni procesor, zvočno valovanje iz okolice pretvarja v električne impulze, ki potujejo v notranji del, imenovan vsadek, njegova elektroda pa jih pošilja do slušnega živca. Po vsaditvi je seveda potrebna rehabilitacija, ki od posameznikov zahteva dobro, dejavno in tudi dolgotrajno sodelovanje. Profesorica Battelino dodaja: »Deluje odlično. Ampak kot vsak vsadek ima tudi negativne strani. Opraviti je treba operacijo: prerežemo kožo in zbrusimo kost, kamor ga vsadimo. Vedno obstaja možnost okužbe; lahko pride do vnetij, do menjave, obstaja možnost poškodb lobanjskih kosti. Seveda so nevarnosti. Ampak če si predstavljate, da ima gluhi otrok, ki polžev vsadek dobi do enega leta, do petega leta enako razvit govor kot slišči otrok in gre v redno šolo, je to prednost, ki pretehta vse negativnosti.« Tudi starost ni nobena ovira za vstavev polževga vsadka, pojasnjuje profesorica Battelino: »Naša najstarejša uporabnica je bila ob implantaciji stara 85 let. Nobenega zapleta med operacijo niti po njej. Odlično je usvojila ravnanje z vsadkom, redno hodi na nastavitve in ima zdaj 93 let.«

Večina dosedanjih implantacij je bila enostranskih, v zadnjem času pa se povečuje tudi interes uporabnikov za obojestransko implantacijo. Teh je zdaj že devetnajst. Med njimi je tudi Darja Pajk: »Ko se mi je med epidemijo ponudila priložnost, da dobim še drugi procesor, sem bila seveda takoj za. Seveda je bilo malo

Prof. dr. Saba Battelino, specialistka otorinolaringologije, med operacijo

strahu, ker je le operativni poseg, ampak rezultati so res dobri. Jaz sem neizmerno zadovoljna z obema. Ponovno slišati! Kot bi se ponovno rodil. Lahko poslušam glasbo, plešem. V službi mi to pomeni neizmerno veliko, da se lahko pogovarjam s stanovalci, ki težko artikulirajo glasove, ampak jaz jih razumem, in to mi je neizmerno lepo. Tako kot ko se pogovarjam s hčerami ali z mamo. Moja mama je neizmerno srečna, da se lahko slišiva po telefonu.« Mamino vrnitev v svet zvokov čustveno doživlja tudi hči Zala: »Zdaj ko ima polževa vsadka, je super, ker jo lahko pokličeš in razume. Ni treba več ponavljati stvari trikrat ali štirikrat, da bi razumela. Veliko bolj je samostojna. Vse sama kliče, kar se mogoče ne zdi velika stvar, ampak če pomisliš, koliko klicev je vsak dan in da se ti ni treba več na nikogar zanašati, je to velik korak k samostojnosti.«

V ljubljanskem Univerzitetnem kliničnem centru so odraslemu gluhemu polžev vsadek prvič uspešno vstavili spomladi 1996. Od leta 2007 poseg izvajajo tudi v mariborski kliniki. Do zdaj je ta revolucionarni medicinsko-tehnični pripomoček v Sloveniji prejel že okrog 500 oseb. Zadovoljna uporabnica je tudi Mateja Burja, saj je po implantaciji prvič slišala oglašanje čričkov, žab in šelestenje listja. Decembra bo prejela nov procesor, in ker ve, koliko tehnologija napreduje, verjame, da bo z njim slišala še bolje.

Njena mati je že zelo zgodaj opazila, da se deklica ne odziva na klice in druge zvoke, zato jo je peljala na pregled. Zdravniki so ugotovili težko naglušnost in pri treh letih je dobila svoja prva slušna aparata: »Mami pravi, da sem potrebovala dva dneva, da sem gledala, kaj je to, potem sem bila pa kar pridna in sem ju imela stalno gor. Nisem si ju snemala.« Šolanje je opravila v rednem programu, do konca fakultete ji je manjkalo le še sklepno dejanje, potem pa sta prišla otroka in ji je zmanjkalo časa. Vse zasluge za svoj uspeh samostojna podjetnica s svojim računovodskim

servisom danes pripisuje svojim staršem: »Njihova podpora je bila ključna, da sem lahko prišla do sem, kjer sem: zavzetost zame, pomoč pri učenju učne snovi, vaje za poslušanje, predvsem pa spodbuda.« Z leti je popolnoma oglušela na eno uho, zato se je odločila za polžev vsadek: »Ko sem ga dobila, so bili prva izkušnja zvoki, ki jih nisem poznala. Tako sem se učila novih zvokov, kot so oglašanje čričkov, ptičkov, žabe, šelestenje listja. Tega s slušnim aparatom nisem slišala. Tudi komunikacija je boljša. S slušnim aparatom sem morala biti čisto blizu sogovornika, da sem ga razumela, medtem ko s polžkom slišim tudi pet metrov oddaljene zvoke.«

Po opravljenih nastavitvah polževega vsadka je pred pacientom dolga pot slušne rehabilitacije. Veliko truda in dela je treba posvetiti razvoju govora in učenju razumevanja slišane. Otroke ali odrasle, ki so bili dlje časa gluhi, je treba naučiti, kaj pomenijo zunanji zvoki – šumenje vode, besede in drugo. Potrebne je veliko vaje, da slišano povežejo s pomenom. Rehabilitacija traja do konca življenja. Za uporabnike je brezplačna. Mateja pravi, da so tudi »otroške pravljice idealne za poslušanje novih zvokov in besed ter pogovori z otroki, ki še ne znajo lepo govoriti. Moja dva sta začela zelo lepo govoriti, tako da s komunikacijo nisem imela težav.« Matejin mož Blaž se spominja njunega prvega snidenja pred davnimi leti in pove, da sprva

Družina Burja pred domačo gostilno na Bledu

sploh ni opazil, da Mateja ne sliši, »ker izjemno dobro bere z ustnic. Šele kasneje je to postalo jasno. Ampak nisem imel nobenih strahov ali pomislekov zaradi tega. Vse je naravno potekalo. Nobenih razlik ni bilo ali posebnega prilagajanja. Kar se tega tiče, sva zelo dobro funkcionirala. Ko sva imela dojenčka, sva se dogovorila, da slušnega aparata ni snemala ponoči, temveč ga je imela kar gor. Menjavala pa sva se pri nočni oskrbi otrok. Ona je celo večkrat vstala kot jaz.«

Nekega dne je na prehodu z otroki nenadoma opazila, da ne sliši več. Izgubila je zunanji procesor polžka. Ne samo da se je znašla v stiski, ker ni več

slišala, kmalu je nato ugotovila, da zavarovalnica ne krije izgube zunanjega procesorja, nov pa stane 9000 evrov: »Na koncu sem se obrnila na ORL kliniko, kjer so mi takoj priskočili na pomoč, in po enem mesecu sem dobila njihovega rabljenega. Od takrat ga imam še zdaj, decembra pa pričakujem novega.«

Garancija na notranje enote polževega vsadka je 10 let. Izkušnje kažejo, da lahko uporabniki pričakujejo menjavo v 17 do 20 letih. V tem času je razvoj tehnologije izjemen. Tako so uporabniki z novimi vsadki lahko še zadovoljnejši: »In se bomo učili spet naprej, samo boj, in gremo naprej. Vsekakor je vredno!« ●

VIRTUALNA GENERALNA SKUPŠČINA EVROPSKE ZVEZE GLUHIH

Anton Petrič

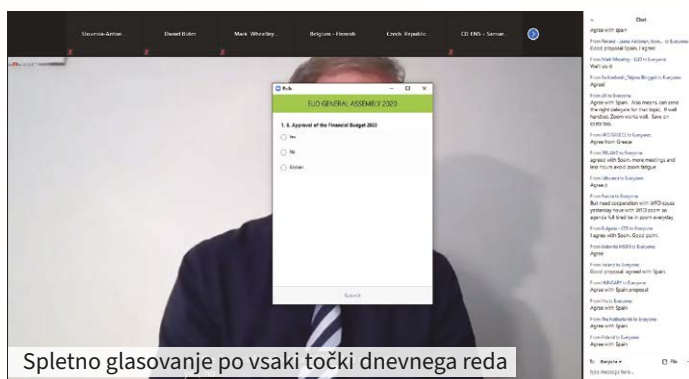
Evropska zveza gluhih (EUD) je prvič v svojem delovanju organizirala virtualno generalno skupščino, ki je bila v soboto, 12. decembra, na platformi Zoom. Letna generalna skupščina EUD je bila predvidena maja letos v Zagrebu na Hrvaškem, vendar je zaradi različnih epidemijskih ukrepov in omejitev v državah Evropske unije ni bilo mogoče izvesti. EUD je zato prestavil generalno skupščino na jesen. Toda tokrat je skupščina ponovno trčila ob težave, ki so nastale ob drugem valu novega koronavirusa. Vodstvo EUD se je potem odločilo, da generalno skupščino izvede v drugačni obliki, kot smo je bili vajeni doslej, in sicer v spletni obliki z uporabo današnje informacijske tehnologije.

Spletne generalne skupščine EUD se je kot delegatov udeležilo 29 predstavnikov držav članic EUD, manjkal je le slovaški predstavnik, ki je pred kratkim zbolel. Skupščino je vodil predsednik EUD Markku Jokinen, ki mu je asistiral izvršni direktor EUD Mark Wheatley.

Po sprejemu dnevnega redu smo pristopili k obravnavi sklepov prejšnje seje generalne skupščine EUD, ki je bila lani v Bukarešti v Romuniji. V obravnavi zapisnika smo se osredotočili na ključne zadeve, ki smo jih sprejeli na zadnji seji. Predsednik EUD je poročal, da je EUD na podlagi sklepa zadnje skupščine začel raziskavo o položaju starejših gluhih v EU in jo potem vključil v program Erasmus, imenuje pa se Aktivno življenje starejših gluhih (Deaf Seniors Active Living). Tako bo raziskava zajela vse države Evropske unije. V programu Horizont 2020 so vključili svoj projekt

SHAPES, ki bo raziskal težave gluhih starostnikov in poiskal rešitve. Nato smo obravnavali vprašanje statusa članstva Britanskega združenja gluhih po izstopu Velike Britanije iz Evropske unije (t. i. brexitu). Izvršni odbor EUD bo o njem razpravljal po brexitu, ko bodo razmere jasne. Takrat bo lahko izvršni odbor pripravil predlog o rešitvi njihovega statusa. Sledila je razprava o uveljavitvi Valencijske deklaracije, ki so jo leta 2018 sprejeli na prvem evropskem forumu gluhih žensk v Valencii, v ustrezne evropske akte. Deklaracija govori o temeljnih pravicah in opolnomočenju gluhih deklet in žensk v družbi ter o odpravljanju vseh oblik diskriminacij gluhih deklet in žensk. Kot odgovor na Valencijsko deklaracijo je delovna skupina EU že začela raziskavo o položaju gluhih žensk. Obravnavali smo tudi uresničitev sklepa, da se znakovni jeziki vključijo v Evropsko listino manjšinskih jezikov, kot ga je predlagala španska zveza gluhih. Predsednik EUD je podal informacijo, da sodelujejo s evropsko poslanko Alicio Homs Ginel, ki prihaja iz

Španije in vodi delovno skupino za izvajanje evropske listine manjšinskih jezikov.

Letno poročilo 2019, ki je že bilo objavljeno v tiskani obliki na spletni strani EUD, je predstavila Sofia Issari, članica izvršnega odbora EUD. V letu 2019 je v ospredje postavila predvolilno kampanjo kandidatov za evropsolance. V kampanji je EUD sodeloval z Evropsko unijo, tako da je v kampanjo vključil 31 znakovnih jezikov držav članic EU, zato da so volitve dostopne tudi gluhim volivcem. Med letom so imeli štiri seje izvršnega odbora na različnih krajih. Na Cipru so imeli poleg seje obora tudi delavnico za gluhe Ciptčane, kjer so jim predstavili delovanje EUD. V Bukarešti so imeli pred generalno skupščino motivacijsko delavnico za čim večjo aktivnost gluhih Romunov. Tretja seja izvršnega odbora je bila na Finskem, zadnjo sejo v letu 2019 pa so izvedli v Bruslju na sedežu EUD. Ves čas so sodelovali z Evropsko komisijo in ji redno poročali o aktivnosti EUD. Na festivalu Clin d'Oeil v Reimsu, največjem kulturnem dogodku gluhih na svetu, so imeli svoj razstveni prostor, kjer so se predstavili javnosti in delili publikacije.

Finančno poročilo za leto 2019 je predstavil dr. Gergely Tapolczai, podpredsednik EUD. EUD je leto 2019 končal z izgubo v višini 6.300,00 EUR zaradi poznega nakazila sredstev Evropske komisije, drugače pa so v tistem letu pridobili veliko projektnih sredstev, posebej pri Huawei in Milki. Na vprašanje nekaterih delegatov, zakaj Huawei sofinancira projekt le v zahodnih državah Evrope in ne v drugih evropskih državah, je izvršni direktor EUD odgovoril, da je to projekt Huawei pisarne v Düsseldorfu, ki pokriva 10 držav zahodne Evrope. Ta pisarna razvija aplikacijo v znakovnem jeziku za te države, kjer so k projektu povabili njihove nacionalne zveze gluhih. Zato Huawei sofinancira projekt v teh državah, sredstva se prek EUD prelivajo v te države, EUD pa je v Huawei-vev projektu le koordinator.

Louise Lolo Danielsson, članica izvršnega odbora EUD, je v točki Program dela za leto 2020 predstavila tri večletne projekte, v katere je EUD vstopil kot partner:

• Projekt JUSTISIGNS 2

Projekt vodi konzorcij evropskih strokovnjakov iz Irske, Belgije, Španije in Združenega kraljestva, ki sodelujejo pri raziskavah v skupnosti gluhih, migrantov, beguncev in prosilcev za azil, da bi raziskali izkušnje nasilja na podlagi spola in njihove interakcije z agencijami za podporo žrtvam.

V odgovor na direktivo VICTIMS (2012/29EU) JUSTISIGNS 2 gradi na nagrajenem projektu JUSTISIGNS, da bi ustvaril vire za usposabljanje in complete orodij za policijske službe, ki so prvi pravni strokovnjaki pri stikih z tujimi prebivalci, uporabniki jezika, ki so žrtve nasilja na podlagi spola.

• Projekt SHAPES

SHAPES pomeni »Pametno in zdravo staranje ob ljudeh, ki sodelujejo v podpornih sistemih«. Povprečna pričakovana življenjska doba v državah Evropske unije se je povečala, vendar je tveganje evropskih državljanov za šibkost, poškodbe in dolgotrajne kronične bolezni še vedno visoko. Ker so skupnosti in družinske strukture bolj razpršene, so starejši posamezniki osamljeni, kar vodi do negativnih duševnih in telesnih učinkov.

Po vsej Evropi je veliko ljudi prikrajšanih zaradi trajnih ali začasnih zmanjšanih zmognosti. Namen projekta SHAPES, ki ga financira EU, je ustvariti prvi evropski odprti ekosistem, ki omogoča široko uporabo bogate palete digitalnih rešitev za podporo in širitev zdravega in neodvisnega življenja za take starejše posameznike. SHAPES gradi interoperabilno platformo, ki vključuje pametne digitalne rešitve za zbiranje in analizo informacij o zdravju, okolju in življenjskem slogu starejših posameznikov, prepoznavanje njihovih potreb in zagotavljanje personaliziranih rešitev, ki podpirajo varstvo podatkov in zaupanje posameznikov.

• aiD – Umetna inteligenca za gluhe

Umetna inteligenca odpira nove meje za poznavanje potreb gluhih in za ustvarjanje rešitev za izboljšanje vsakdanjega življenja. Projekt aiD (Umetna inteligenca za gluhe – Artificial intelligence for

the Deaf), ki ga financira EU, predlaga napredno inovacijo, katere cilj je ponuditi vključujoče rešitve za komunikacijske potrebe gluhih. Projekt bo razvil večmodalne, natančne učne modele in tehnike globokega stiskanja omrežja, prilagodljive mobilnim napravam. Preizkusil bo inovacije s pilotnimi projekti, ki jih bodo ocenili končni uporabniki, udeležencem pa bo ponudil visoko raven znanstvenega znanja. Cilj projekta je razvoj naprednih tehnologij strojnega učenja, ki se uporabljajo za osnovne mobilne naprave, namenjene večini potencialnih končnih uporabnikov.

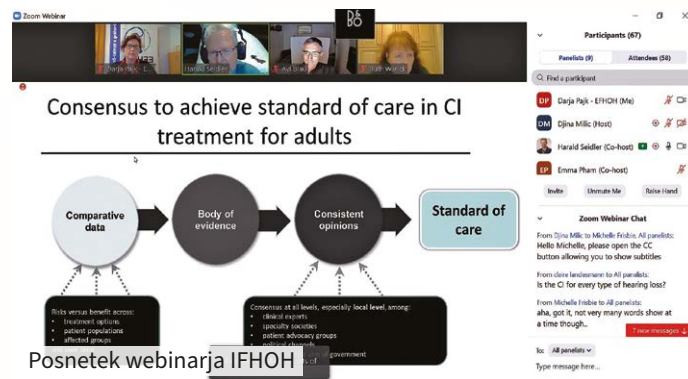
Predsednik EUD je obvestil delegate, da je EUD pravkar podpisal novo pogodbo z Evropsko komisi-

jo za akcijski program REC 2021, kar pomeni, da so sredstva za prihodnje leto že zagotovljena. Akcijski program REC je program Evropske unije za pravice, enakost in državljanstvo (Rights, Equality, Citizenship), ki pripomore k nadaljnjemu razvoju območja, na katerem se spodbujajo, ščitijo in učinkovito izvajajo enakost in pravice oseb, kot so zapisane v pogodbi, listini in mednarodnih konvencijah o človekovih pravicah.

Na naslednji skupščini, ki bo maja 2021, bodo predstavili nov strateški načrt EUD za obdobje od 2021 do 2028. Hkrati bodo predstavili načrt tudi za naslednje obdobje REC, 2022–2026. Ker so v Belgiji sprejeli nov zakon o nevladnih organizacijah, se bodo začeli ukvarjati s spremembo statuta. ●

POLŽEVI VSADKI: OZAVEŠČANJE IN ZAGOVORNIŠTVO

 Darja Pajk

Oktober 2020 je IFHOH v tesnem sodelovanju z EFHOH organiziral spletni seminar z naslovom Polževi vsadki: ozaveščanje in informiranje. Namen spletnega seminarja je bil predstaviti dokument o mednarodnem soglasju, pridobljenem po metodi Delphi, postopek nastanka soglasja ter pomen in vlogo postavitve minimalnih standardov oskrbe odraslih s hudo do globoko izgubo sluha ter poglede in izkušnje uporabnikov.

Prvi del spletnega seminarja je bil osredotočen na oblikovanje celotnega procesa mednarodnega soglasja. Izjemno pomembno je, da lahko ljudje z okvaro sluha sodelujejo pri ustvarjanju tako pomembnega dokumenta s svojimi pogledi, znanjem in izkušnjami. Drugi del je bil osredotočen na izkušnjo uporabnikov in moram reči, da mi je bilo zanimivo pripraviti prispevek z vidika uporabnika.

Med celotnim spletnim seminarjem je v ozadju potekala tudi živahna razprava o različnih vprašanjih in pokazalo se je veliko interesa za nadaljnje sodelovanje. Po mojem mnenju to vsekakor prikazuje, kako močno je skupnost ljudi z okvaro sluha dejansko povezana na mednarodni ravni in kako so vloge organizacij izjemnega pomena pri ozaveščanju in izmenjavi izkušenj.

Govorniki na spletnem seminarju so bili:

- dr. Harald Seidler, doktor medicine, nekdanji predsednik DSB (nemško združenje naglušnih), predstavnik Mednarodne zveze naglušnih (IFHOH) v Odboru za varstvo potrošnikov in strokovno zagovorništvu ter sopredsednik odbora;
- ga. Barbara Kelley, izvršna direktorica Ameriškega združenja oseb z izgubo sluha in sopredsednica Odbora za varstvo potrošnikov in poklicno zaščito;

- ga. Darja Pajk, predstavnica Evropske zveze naglušnih v odboru za varstvo potrošnikov in poklicno zaščito;
- g. Bowen Tang, predsednik Mednarodne zveze naglušnih mladih, in
- dr. Ruth Warick, predsednica Mednarodne zveze naglušnih.

Celoten webinar je na voljo na Youtubu na naslovu IFHOH CI Advocacy Webinar. ●

SODELOVANJE V MEDNARODNI SKUPINI ZA POSTAVITEV STANDARDOV ZA PRIDOBITEV POLŽEVIH VSADKOV

📍 Darja Pajk

Polževe vsadke poznamo že vrsto let in število njihovih uporabnikov postopoma narašča. V zadnjih štirih letih sem se udeležila različnih srečanj, na katerih smo sodelovali tako ljudje z okvaro sluha, uporabniki slušnih aparatov, polževih vsadkov in druge podporne tehnologije kot strokovnjaki, ki pripomočke razvijajo in izdelujejo ter tudi medicinski strokovnjaki, ki se ukvarjajo z izgubo sluha. Tako je nastala pobuda po ustanovitvi mešane strokovne skupine, ki bi oblikovala enoten pogled in poenotila merila za določitev potrebe po implantaciji osebe z izgubo sluha po svetovnem merilu. Dejstvo je namreč, da pri določeni stopnji izgube sluha slušni aparat ne izpolnjuje več svojega namena in je priporočljiva implantacija.

Vendar se programi implantacije razlikujejo od države do države in so zelo odvisni od razumevanja, kaj implantacija pomeni tako za posameznika kot za družbo na splošno.

Tako je bil leta 2018 zasnovan in predstavljen obsežen vprašalnik v skladu z metodo Delphi. Metoda Delphi je uveljavljena tehnika, ki doseže enotno mnenje skupine strokovnjakov z zbiranjem in združevanjem njihovih utemeljenih razlag.

Zelo pomembno je, da je bila v razvoj teh soglasnih izjav vključena tudi skupina predstavnikov uporabnikov polževih vsadkov in strokovnih zagovorniških organizacij (CAPAC). CAPAC je bil ustanovljen zato, da bi zagotavljal upoštevanje uporabniške izkušnje v postopku oblikovanja končnega mnenja po metodi Delphi.

Leta 2019 je bil tako pripravljen dokument o standardih oskrbe odraslih za izboljšanje referenčnih poti in zdravljenja (Delphi Consensus Process Paper), ki je bil javno objavljen leta 2020. Mednarodni standard oskrbe zagotavlja strokovna navodila o izboljšanih referenčnih poteh in dosledne klinične smernice za zdravljenje hude do globoke senzinevralne izgube sluha. Dokument je bil objavljen v mednarodni reviji

Otolaringologija JAMA pod naslovom Enostranski polževi vsadki za hudo, globoko ali zmerno do globoko obojestransko senzorično izgubo sluha; Sistematični pregled in soglasje: Delphi Consensus Paper oziroma z izvirnim naslovom Unilateral Cochlear Implants for Severe, Profound, or Moderate Sloping to Profound Bilateral Sensorineural Hearing Loss; A Systematic Review and Consensus: Delphi Consensus Paper.

Z mednarodnimi smernicami o odraslih polževih vsadkih se poskuša zagotoviti enotnejše možnosti za posamezne kandidate za polževe vsadke in razlago postopkov zdravljenja.

Kot rezultat celotnega postopka je nastalo spletno mesto adultheating.com, stran pa se predstavlja kot »poklicna izobraževalna platforma, katere cilj je z najnovejšimi kliničnimi dokazi povečati ozaveščenost, da bi dosegli dogovorjeni standard oskrbe odraslih z izgubo sluha«.

V zadnjih dveh letih je EFHOH sodeloval v procesu s svojimi uporabniškimi izkušnjami in znanjem. Sama sem vesela, da sem lahko sodelovala v celotnem procesu tako s svojim strokovnim znanjem s področja invalidnosti in njenega doživljanja kot tudi s svojo izkušnjo pridobitve polževega vsadka na obeh straneh.

Zavedati se namreč moramo, da je izven naših meja položaj marsikje veliko slabši in so možnosti za pridobitev vsadka za osebe v odrasli dobi lahko zelo okrnjene.

Ne glede na kraj bivanja pa se ljudje spoprijemamo z enakimi težavami in strahovi. Vsekakor je nujno potrebno in razveseljujoče sodelovanje vseh deležnikov – oseb z izgubo sluha, uporabnikov tehnologije, medicinske stroke ter tudi izdelovalcev oziroma njihovih predstavnikov. Žal pa se pogosto dogaja, da so v različnih državah potrebni močni pristopi, da zdravstveno-socialni sistem začne razumeti, kaj izguba

sluha v resnici pomeni in kako ta dolgoročno vpliva na družbenoekonomski vidik družbe.

Ker je dolgoročno sodelovanje seveda prineslo tudi veliko novih idej in pobud, so v jesenskih mesecih

v Svetovni organizaciji naglušnih (IFHOH) pripravili tudi webinar, na katerem je bil predstavljen celoten postopek pridobivanja soglasja in tudi vpliv, ki ga ima ta lahko v prihodnosti. ●

Spoštovani gledalci in cenjene gledalke!

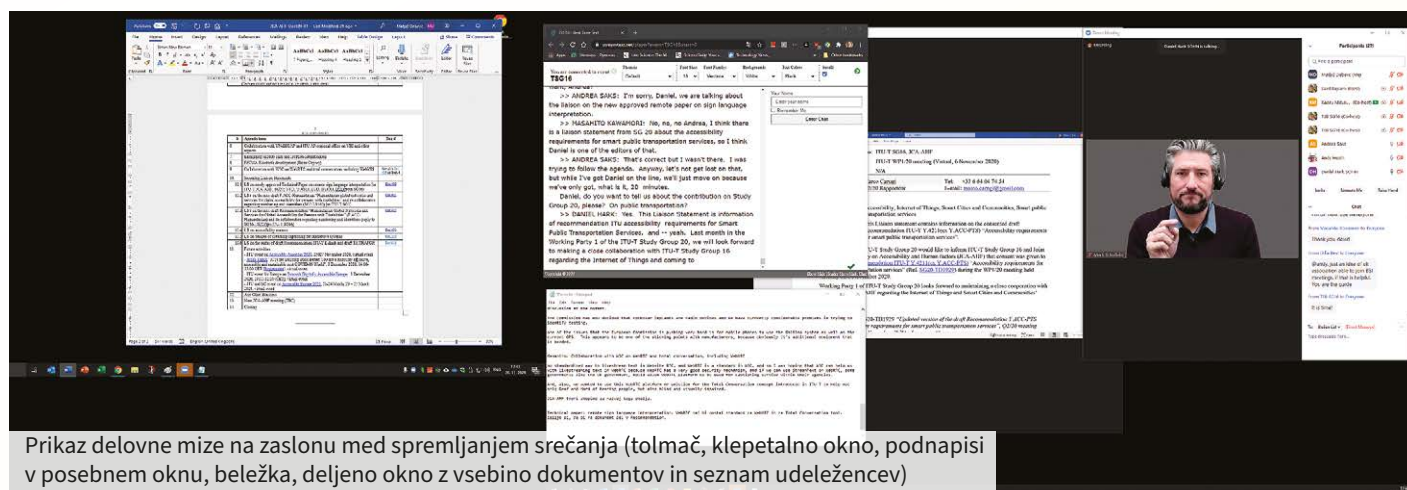
Spletna TV je zaživela na samostojnem spletnem portalu, vpišite www.spletnatv.si in nam sledite tudi v prihodnje. Enako kot doslej, nas boste še vedno našli tudi na spletnem naslovu www.zveza-gns.si, s klikom na sliko naše uredniške ekipe.

Veseli bomo tudi vašega nadaljnjega spremljanja Spletne TV na socialnih omrežjih Facebook in Youtube. Se vidimo na spletu!

Uredništvo Spletne TV

DOSTOPNOST DO MULTIMEDIJSKIH SISTEMOV IN STORITEV

Dr. Matjaž Debevc

Dr. Matjaž Debevc s Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru, ki je hkrati tudi koordinatorski ekspertne skupine za dostopnost Svetovne zveze gluhih, se je udeležil dvodnevne virtualnega sestanka mednarodne organizacije za standarde skupine (angl. International Telecommunication Union, ITU-T Study Group 16 Question 26) z naslovom Dostopnost do multimedij-skih sistemov in storitev (Accessibility to multimedia systems and services). Zadnji dan je bil sestanek kombiniran s sestankom skupine Skupne koordinacijske aktivnosti za dostopnost in človekove vidike (Joint Coordination Activity on Accessibility and Human Factors – JCA-AHF).

Sestanek je potekal 25. in 26. novembra 2020 (od 15. do 18. ure) na daljavo, z uporabo videokonferenčnega programa Zoom. Oba dneva je bilo na sestanku okrog 30 udeležencev. Sestanek je bil na daljavo v celoti dostopen tudi gluhih in naglušnim, in sicer s pomočjo tolmača znakovnega jezika (angleški znakovni jezik) in s podnapisi tako v programu Zoom kot tudi v posebnem zaslonem oknu StreamText podjetja CaptionFirst. Poleg tega je bilo v programu Zoom v klepetalno okno mogoče vtipkavati vprašanja ali komentarje.

Kot navadno se je glavna vsebina obeh srečanj nanašala na multimedijske sisteme in storitve, ki ponujajo priložnosti za zagotavljanje dragocenih in dostopnih informacij na prilagodljiv način, ki ga lahko nadzoruje posamezni uporabnik z različnimi oblikami ovir. Vsebine so obsegale priporočila, smernice,

tehnične prispevke in standarde z osnovo na dostopnosti nastajajočih tehnologij in celotnega koncepta pogovorov za audio-video medije, spletna mesta in mobilne aplikacije.

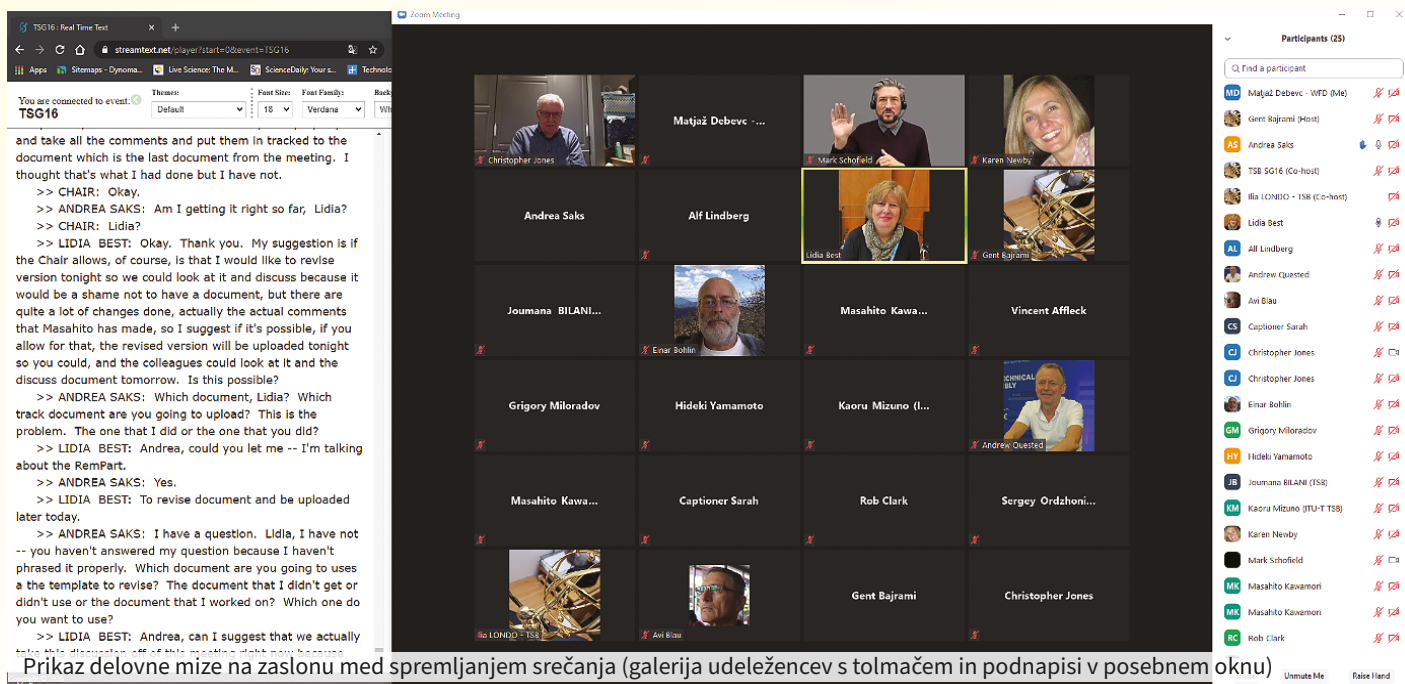
Delo obeh skupin ITU-T Q26/16 in JCA-AHF je vključevanje v dejavnosti standardizacije, ki vodijo do dostopnih storitev in sistemov, zasnovanih za vse. Obe skupini imata tudi nalogo spodbujati in povečati dostopnost kot običajni del dela organizacije ITU in širše.

Primarna dejavnost dr. Debevca je obsegala pregled dokumentacije v dejavnosti standardizacije in tehničnih smernic ter podajanje komentarjev na predloge avtorjev dokumentacij. Obravnavali so tudi nove predloge.

Prvi dan so pri Dostopnosti do multimedij-skih sistemov in storitev večinoma ponovno obravnavali dokumente s prejšnjih srečanjih:

- ISO-navodila za:
  - ISO/IEC 20071-24: Predstavitev zvočnih informacij v znakovnem jeziku
  - ISO/IEC 20071-21: Predstavitev zvočnih deskripcij
  - ISO/IEC 20071-23: Predstavitev zvoka s podnapisi
  - ISO/IEC 20071-25: Predstavitev v videoposnetkih s podnapisi
  - ISO/IEC 20071-11: Navodila za tekstovne alternative za slike
- Navodila za podnapise v potopnih virtualnih sistemih
- Humanitarno globalno omrežje in storitve za globalno dostopnost za invalide

- Pregled storitev za oddaljene storitve podnaslavljanja
- Dostopne zahteve za pametni javni prevoz

Najdaljša razprava je potekala zaradi novih ISO-standardov, ki so namenjeni predvsem izboljšanju predstavitve informacij za gluhe in naglušne ter tudi za slepe in slabovidne. V tem delu pričakujejo še dodatne diskusije Svetovne zveze gluhih in Evropske zveze gluhih.

Dr. Debevc se je osebno najbolj vključil v razpravo glede osnov zahtev po vtipkavanju podnapisov v živo. Osnovne zahteve so bile:

- minimalna hitrost tipkanja 180 besed na minuto,
- 98-% natančnost,
- minimalno tri vrstice,
- mrežni dostop za izvajanje sprotnih popravkov podnapisov (crowd-sourced).

Drugi dan so v drugem delu, torej v JCA-AHF, obravnavali naslednje dokumente in poročila:

- Poročila o webinarjih in konferencah na področju dostopnosti
- Dostopnost med epidemijo covid-19
- Nujni mobilni klici in lokacijska identifikacija
- EHIMA (European Hearing Instrument manufacturers association): razvoj Bluetootha za slušne aparate in povezovanja z evropskim sistemom za navigacijo GALILEO

- Sodelovanje z W3C na videokonferenčnih pristo-dostopnih sistemih v sklopu WebRTC, primernih za tolmačenje na daljavo (WebVRI)

Potem so bili sprejeti naslednji dogovori, da se pripravijo:

- tehnični članek na temo tolmačenja v znakovni jezik na daljavo, ki se pripravlja skupaj z WFD, WAS-LI, EUD, IFHOH in DTI;
- predlog za globalni dostop do dostopnih storitev znotraj humanitarnega globalnega telefonskega omrežja in storitev;
- raziskava o podnaslavljanju za potopne virtualne sisteme;
- predlog za humanitarno globalno omrežje in stori-tve za globalno dostopnost za invalide.

Nato so se udeleženci seznanili s prihodnjimi aktivnostmi in sodelovanjem na konferencah, od katerih je najaktualnejša skupna evropska konferenca z naslovom Dostopna Evropa: virtualni dogodek ITU in EC na Accessible Europe 2021, 23.–25. marec 2021.

Osrednja tema je bila predvsem zagotavljanje tolmačenja v znakovni jezik na daljavo ter dostop do storitev v okviru globalnega humanitarnega omrežja. Znova je bila podana tudi zahteva po mednarodnem klicnem dostopu, tako da bi lahko kdor koli v tujini z eno številko poklical svojega tolmača ali nujno pomoč. ●

ZDGNS

Slovar SZJ

Slovar slovenskega znakovnega jezika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije tudi na voljo kot brezplačna mobilna aplikacija.

Iskalnik

Iskanje videoposnetkov po besedah ali besednih zvezah

Govor

Iskanje videoposnetkov s pomočjo govora

Kategorije

Iskanje videoposnetkov po kategorijah, tematskih sklopih, pravljičah, mednarodnih kretnjah in učnih primerih

Kviz

Opravljanje kvizov za utrditev znanja pisane besede in znakovnega jezika

QR

Čitalec QR kod za ogled videoposnetkov szj

Gluhoslepi

Prilagoditev kontrasta in velikosti pisave za gluhoslepe

Društvo gluhih in naglušnih **Ljubljana – zasavska podružnica v Trbovljah**

Naših trideset let

✎ Slavko Pavlič

Skupina starih gluhih Zasavcev

Prvi prostor podružnice na Gimnazijski cesti

Ej, ta korona! Veliko je zmotila, pokvarila tudi nam. Naša zasavska podružnica ljubljanskega društva v Trbovljah letos slavi častnih 30 let delovanja, a proslaviti žal ne moremo. Je pa vredno, da se ozremo malo na to dolgo prehojeno pot, se tu pa tam ustavimo in obudimo spomine vsaj na papirju, da tudi mladi izvejo malo zgodovine. Morda bo zato ta prispevek malo daljši, ker tako dolge sobe ne morem na hitro odpraviti.

V Zasavju je nekoč živelo precej več kretajočih gluhih: Gulliatti, Lukač, Pušnik, Ravnikar, Repovž, Štorman in še kdo, kot kaže prva stara fotografija. Večkrat so se zbirali že davno pred ustanovitvijo podružnice, enkrat tudi v veliki množini. Domačinom so se pridružili Posavci iz Brežic, Krškega. Sevnice in Radeč. Precej jih je prišlo tudi iz Celja, manj iz Laškega. Pojavili so se tudi Litijani in seveda Lju-

Večji shod v Trbovljah: zbrani od Krškega prek Celja do Ljubljane

Drugi prostor smo imeli v tretjem nadstropju knjižnice.

Pred spominsko hišo na Čebinah

bljančani. Na tej drugi stari fotografiji prepoznamo Šturma, Štreklja, Hrastnika, Berločnika, Mödernorferja, Levico in morda še koga od uglednih starih gluhih. Slika je verjetno nastala med letoma 1955 in 1960 pri Domu svobode II, kjer sta bili restavracija in kinodvorana. To sklepam, ker se v ozadju za skupino vidi značilna stavba Elektra Trbovlje, takrat še v gradnji.

Kasneje se je uveljavila navada, da sta predsednik in tajnik društva enkrat na leto organizirala mini občne zборе v bolj oddaljenih regijah, ki jih pokriva ljubljansko društvo. Srečanja so navadno potekala v kakem večjem lokalu večjega kraja. Najprej smo tisti, ki smo prišli, poravnali članarino, pozneje pa smo imeli nekakšno okroglo mizo, na kateri smo izpovedali, kje nas kaj žuli, kaj nas moti in kaj želimo od matičnega društva. Na enem takih srečanj smo Zasavci navdušeno pozdravili načrtovano ustanovitev podružnice. A vmes so pretekla še leta. Veliko je pomagal takratni celjski tajnik Adem Jahjefendić s svojimi zvezami. Na trboveljski občini je v županovem kabinetu delala Desanka Kotar, nekdanja Ademova dijakinja na gimnaziji, kjer je bil on profesor, in tako sta ohranila stike. Desanka je v občini iskala kakšen lokal, ki bi bil na voljo in primeren za našo dejavnost. Končno ga je našla in tako smo šli spomladi 1990 skupaj z

našim tajnikom Jožetom Rednakom in mojo ženo Mileno na ogled prostora na Gimnazijski cesti. Pred tem je prostor zasedala gozdna uprava. Sobica je bila majhna, potrebna prenove. Tako smo sami člani, Meh, Jelnicar in naglušni Podmenik, uredili akcijo, Pušnik je le od strani »komandiral«. Podreti je bilo treba precej veliko lončeno peč, saj je soba že imela radiator Pleskar Vrtačnik je vso sobo zelo kakovostno prebelil, da je bil oplesk brezhiben še po naši izselitvi čez dolgih 14 let. Iz matičnega društva smo dobili staro pisalno mizo, vitrino in nekaj stolov. Pozneje je predsednik Tone Petrič odobril nabavo večje raztegljive mize. Odprtje smo napovedali za 28. 8. 1990. Tri tedne prej smo poslali 70 vabil, a na določen dan je prišlo le nekaj domačinov, niti vodstva iz Ljubljane ni bilo. Kljub temu je podružnica začela delovati! Lokacija je bila zelo ugodna, za večje proslave in razstave pa smo imeli na voljo sejno sobo krajevne skupnosti v spodnji etaži.

Leta 2004 smo se preselili v večji prostor nad knjižnico Toneta Seliškarja. Za opremo smo prosili Tovarno pohištva Trbovlje, ki je bila specializirana za pisarniško pohištvo. Podarili so nam povsem novo pisalno mizo, komodo in omaro za arhiv. Vse še zdaj uporabljamo v zdajšnjem prostoru. Žal pa je šla tovarna čez nekaj let v stečaj, tako kot številna druga

Tretji prostor imamo v nekdanjem zdravstvenem domu na spodnjem koncu.

Okroglice: v jezercih je možen odlov postrvi za domov.

Na obzidju starega gradu nad Kamnikom

Grad Brežice z vinsko kletjo – tam vino spi, ne smeš trkati po sodu.

podjetja v naši državi. Na odprtje novega prostora so prišli tudi člani iz Ljubljane, tako da se vanj nismo mogli stlačiti vsi. Proslavo smo imeli na Katarini nad Trbovljami v gostilni Matko, po domače »pr Jančk«, ki slovi po ocvrtih piščancih. Po kosilu in akademiji je sledila primopredaja. Takrat je moja žena Milena nehala delati kot podaljšana roka tajnika Rednaka. Nadomestila jo je Irena Kralj, ki je z nami še zdaj.

Toda ta prostor nad mestno knjižnico, ki nosi ime po pisatelju in pesniku Tonetu Seliškarju, je bil neroden, v tretjem nadstropju. Veliko preveč stopnic je bilo za naše stare člane in zelo naporna hoja navzgor. Šele letos je občina s sedanjo županjo Jasno Gabrič uredila načrte in zbrala denar, tako da zdaj zraven knjižnice stoji moderno dvigalo, ki omogoča zaposlenim in strankam lažji dostop do vseh zgornjih nadstropij.

Toda mi, gluhi in naglušni, smo se že leta 2012 preselili v nadprtitlični prostor nekdanjega zdravstvenega doma. To je mogočna stara zgradba s solidnimi debelimi zidovi. Tam imajo zdaj sedež številne invalidske in politične organizacije. Nekdanje čakalnice in ordinacije so precej pregradili, in tako je nastalo več manjših sob. Res je tudi naš prostor zdaj manjši kot prej, toda tudi število članov čedalje bolj upada. Če pa se nas zbere večje število, imamo na voljo pred-

prostor, kamor damo dodatno mizo in stole. Zdaj se že dolgo nismo zbrali; novi koronavirus je kriv.

Od ustanovitve je članstvo kar lepo naraščalo, a vpisovali so se večinoma upokojenci, ki jim je sluh opešal večinoma zaradi hrupa na delovnem mestu ali starosti same. Zaradi različne komunikacije je bila Milena Pavlič zlati most pri sporazumevanju. Tako smo kar dobro shajali gluhi in oglušeli, ki niso znali kretati. Tajnik Rednak nam je pustil star seznam članstva in na podlagi tega sva se z Mileno večkrat vozila po razgibanem zasavskem hribovju in v posameznih zaselkih poskušala najti člane s seznama. Vedno ni bilo sreče, večina oseb je že umrla, sva pa naletela tudi na ljudi, ki niso imeli stika z organiziranimi gluhihimi. Saj so kretali, ampak njihove kretnje so bile strogo domače, omejene na ožje družinske člane, in z Mileno jih nisva dobro razumela. Takšen je bil Janez Drnovšek. Živel je kot hlapec pri kmečki družini na Rovah nad Zagorjem. Bil je ogromne postave, pravi Brdavs z močnimi, kosmatimi, a precej okornimi rokami. Pri hiši je skrbel predvsem za konje in vozove, kar je ustrezalo njegovi mogočni postavi. Z gospodinjo sta izmenjavala le najnujnejše kretnje v naravni obliki. Drugi je bil Ivan Petek z Jesenovega, višje kot Rove, pod Čemšeniško planino. Živel je pri starših. Ta je bil v nasprotju z Janezom drobnejši in

Notranjost Tehniškega muzeja Bistra

Čatež: za kopanje v bazenih nam je zmanjkalo časa.

Bistrica ob Sotli: čez mejo je Kumrovec

Po navadi so se ženam pridružili tudi moški mučeniki.

nežnejši. Ni bil povsem bister, in tako nikoli ni hodil v kako službo. Še doma je le za silo kaj pomagal. Pogovarjal se je predvsem z mamo v kratkih preprostih kretnjah. Nekoč sva se odpravila tudi na Vrh pri Čolniščah. Vasica je na vrhu mehke planjave, ves dan obsijana od sonca. Tam je živela Antonija Jerman. Bila je naglušna, kretenj ni uporabljala. Zelo je bila navezana na hišo ter delo v njej in zunaj na vrtu. S tujci ni hotela imeti stikov, tako da nismo mogli računati na to, da bo kdaj prišla v našo družbo. Spomnim se še enega nepismenega gluhega, brez imena in priimka, zato ga bom imenoval kar One. Živel je v podrtiji pod enim od ovinkov na cesti med Trojanami in Orehovico. Enoprostorna kajža je bila brez vrat, sredi sobe je stala grobo stesana vegasta miza. Na njej so se valjale zaprašene prazne steklenice, enako ob zidu, kjer je stala zanemarjena postelja. Ta One ni znal kretati, uporabljal je le neke kazalne gibe, zato se z njim ni dalo normalno pogovarjati. Pri sosednji hiši, od koder so mu redno prinašali hrano, sva o njem izvedela anekdoto: Neki šofer avtobusa na progi od Zagorja do Trojan ga je nekako spoznal in potem vsak dan ustavljal ob cesti nad hišo, kjer je čakal One. Vsak dan mu je šofer dal sendvič. Nekoč pa je bil drug šofer, ki ni poznal tega običaja, in je gladko

odpeljal mimo Oneta. Ta je osupel obstal in razočarano gledal za avtobusom. Kasneje ga je družina našla objokanega v kajži. Ne vem, One morda ni bil ravno pameten, ampak imel je pa dušo! Z ženo sva doživela še druge pestre prigode, a se jih ta hip ne spomnim.

Zaradi starosti članstva v podružnici nismo mogli prirejati velikih športnih tekmovanj, smo pa šli na več izletov blizu, pa tudi malo dlje. Že čez kako leto smo organizirali tudi piknik. Meh je od svojega me-sarskega podjetja zastonj dobil veliko mesnih dobrot, preostalo smo nabavili. Ker vsi člani še niso poznali kraja piknika, se je Desanka Kotar potrudila in na vsakem križišču proti cilju zabila kol, nanj pa pritr-dila list z znakom uhlja in ustrezno puščico. Tako so vsi našli pot do balinišča pod Kipami. Tam smo še veliko pozneje priredili turnir na prostem v pikadu. Takrat nismo izbrali najboljšega termina, ledeno jesensko vreme in veter sta zmagala, zato smo šli raje noter in se greli s toplim čajem. Na Kipah smo tudi priredili par piknikov, dokler jih niso zravnali z zemljo. Nekoč smo imeli kostonjev piknik, zraven pa še turnir v pikadu in balinanju. Takrat nam je bilo vreme bolj naklonjeno, imeli smo pravo indijansko poletje.

Ne spomnim se, kdaj smo organizirali prvi samostojni izlet. Matično društvo iz Zadobrove je na začet-

Proslava dneva žena v podružnici

Repovža smo obiskali na domu ob njegovi 80-letnici.

Pušniku so prišli za 80 let voščiti znanzi iz Ljubljane.

Eno od prednovoletnih druženj – ta običaj imamo še zdaj.

ku kar lahko odobrilo stroške za prevoz, pozneje pa čedalje težje. Milena je spoznala nekega starejšega privatnika s kombijem. Z njim smo pogosto potovali na krajših razdaljah ali kadar je bilo manj prijav. Privatnik ni veliko računal, tako da smo si stroške prevoza medsebojno razdelili. Naši člani imajo po večini skromne pokojnine, le redkokdo ima avto; zato nismo potovali v »karavanskih« izletih z osebnimi vozili. Obiskali smo hišo na Čebinah, kjer je bil ustanovni sestanek slovenskih komunistov. Tam je oskrbnica naša Marija Kuder, ki se je zaradi sina Tomaža naučila kretenj. Zelo aktivna članica je bila tudi v društvu v Zadobrovi. Razlagala nam je, kaj pomenijo razstavljeni predmeti, fotografije in risbe. Čas gre dalje, zgodovina je ostala.

Šli smo na Okroglice levo od Radeč pri Bregu in nato gor proti Lovrencu. Okroglice imajo več majhnih romantičnih jezer, v enem manjšem lahko sami lovimo postrvi in jih damo peč v kuhinjo, lahko pa nam jih samo očistijo za domov. Malo niže v neki hiši živi starejša gluha gospa; kreta le po svoje, družinsko, ni hodila v zavod, vedno je bila le doma. Pri pogovoru ji je bilo malo nerodno.

Z avtobusom smo obiskali Kamnik ravno v času sončnega mrka. Na mestnem trgu je bilo precej ljudi in teleskopov različnih velikosti. Mi smo šli peš na

Stari grad. V lokalu smo se malo osvežili in uživali v razgledu na mesto. Od tam smo se odpeljali naprej mimo Vrhnike do gradu Bistra, kjer deluje Tehniški muzej Slovenije. V njem je razstavljenih veliko starega orodja, strojev in drugih naprav. Pozornost najbolj pritegne zbirka Titovih avtomobilov, ki jih je menda dobil kot darilo iz različnih držav sveta.

Na drugem izletu smo si v Brestanici ogledali znamenito katedralo. Marija, ki je prestopila v vero Jehovove priče, sploh ni hotela noter, rekla je, da je to grešna cerkev in se ne želi omadeževati. Poznam nekaj slišočih tolmačev Jehovovih prič; vsi so prijazni, pozitivni, zato se čudim, od kod Mariji tako zmotno razumevanje umetnin. Šli smo še na grad Rajhenburg, kjer je muzej posvečen izgnancem. Prav na tem gradu so Nemci izgnance zadrževali pred transportom z vlaki iz Krškega v Nemčijo, Srbijo ali drugam. Zbirka je taka, da se ti koža naježi! Pot smo nadaljevali do Brežic in stopili v tamkajšnji grad. Povabil so nas v vinsko klet z ogromnimi, kakih 500- do 700-litrskimi lesenimi sodi. Eden od naših izletnikov je potrkal po enem od njih, a mu je vodnik takoj zažugal. Rekel je, da vino v sodih lepo mirno spi, trkanje ga zbudi in razburi, da začne napačno, nepravilno vreti. Potovanje smo nadaljevali do Čateža in se ustavili le pred ograjo Čateških to-

Martinovanje: prijazno so se pridružili tudi člani MDG iz Ljubljane.

Tajnik in predsednica preverjata Čarmanovo finančno poročilo.

Proslava desetletnice – recitirali so tudi naglušni s tolmačem.

Del udeležencev v Zagorju ob 15-letnici podružnice

plic. Žal nismo imeli časa, marsikdo pa tudi ne koplak, da bi si privoščili prijetno namakanje v tamkajšnjih bazenih.

Ob neki drugi priložnosti smo si ogledali kopalni kompleks Atomske toplice Podčetrtek, ki se po novem imenuje Terme Olimia. Ogledali smo si tudi prastaro lekarno Olimje, v kateri je marsikdo kupil kak zdravilni zvarek ali vsaj čokoladico. V jelenovem parku smo videli le malo jelenov, saj je bilo vroče, pa so se raje hladili v svežem gozdu. Zato pa smo se v trgovini oskrbeli z jelenovimi salamami. Niže smo zavili na farmo z noji. Pokazali so nam, kako velika so nojeva jajca. Zadaj je bila zasebna pivovarna, nekateri so kupili sodček za domov. Od tam smo šli v Trebče na turistično kmetijo, nato pa skozi Bistrico ob Sotli v Titov Kumrovec. Tam okoli njegove rojstne hiše nastaja pravi muzej na prostem. V vsaki hišici prikazujejo neko staro obrt – lončarstvo, pletarstvo, kolarstvo, kovaštvo. Zelo me spominja na vaški muzej na prostem v našem, slovenskem Rogatcu.

Nekoč smo se z avtobusom odpravili tudi na Pohorje. Ponudbo smo dobili od gostišča Andrejev dom. Po kratkem ogledu okolice s staro glažuto, kjer smo videli nenavadno orodje, smo se še malo zabavali na igralih pod domom. Po dobri obari in drugih dobrotah ter kratkem počitku smo šli na pohod skozi gozd. Z nami

je hodil tudi Alojz Repovž, star čez 80 let. Ves čas je bil ob njem Marjan Meh in pazil, da se Alojz ni spotaknil na neravnih tleh. Deloma smo hodili po pravi cesti, deloma po stezah, mimo številnih ogromnih mravljišč. Nekatera so bila visoka kak meter. Sredi gozda smo naleteli na staro kapelico, a sem pozabil, komu ali čemu je posvečena. Ob cesti smo si ogledali največjo slovensko smreko. Menda je visoka 62 metrov, premer debla pa je več kot meter. Ustavili smo se pri razglednem stolpu, nekateri smo se povzpeli gor in uživali v razgledu na Maribor in okolico, tudi v Avstrijo se je videlo. Pot smo nadaljevali do cerkvice, katere zavetnik je sv. Bolfenk. Malo naprej se že šopiri hotel Bellevue, nad njim pa je gornja postaja pohorske kabinske žičnice. Takrat je bila še stara, vmes so celoten sistem prenovili in modernizirali. To je bilo nekaj izletov, ki so se mi bolj vtisnili v spomin, bilo pa je še veliko drugih lepih poti, na katere smo se odpravili skupaj s člani matičnega društva.

Tudi v družabnem prostoru podružnice smo imeli razne prireditve: vsako leto je bilo obvezno za dan žena in večkrat smo se pridružili tudi moški mučeniki. Tudi srečanje pred novim letom smo redno organizirali. Drugače je bilo z osebnimi jubileji posameznih članov. Albina Pušnika so ob njegovi 80-letnici prišli pozdravit številni prijatelji iz Ljubljane. Ob drugi pri-

Gore: zbrani so jubilarji podružnice tistega leta.

Izdelavo slik za razstavo je omogočil Foto Asja.

Nov prostor nad knjižnico je slavnostno odprl Albin Pušnik.

Irena Kralj je prevzela tajniško delo v podružnici od Milene Pavlič.

ložnosti se je iz Ljubljane pripeljal tudi avto z Meri na čelu in smo šli Alojzu Repovžu za 80-letnico čestitat kar k njemu domov na Podkum. Repovž in Merijin mož Vinko Möderndorfer sta mladost preživela ravnó na Podkumu, od tod navezava in prijateljstvo. Na enem od martinovanj so se nam pridružili tudi člani Mestnega društva iz Ljubljane z Veršičem, Meri in nekaterimi drugimi gluhihimi.

V podružnici smo imeli enkrat mesečno tudi servis slušnih aparatov. Najprej je deloval Asis iz Avstrije. Za potrebe meritev nam je krajevna skupnost ta dan dala na voljo prazno sosednjo sobo, kjer je nekoč delovala Zveza borcev, da je delo potekalo v miru in tišini. Pozneje je posel prevzela Otolinea, ki je postopoma odnehala, tudi baterije smo prenehali dobavljati naglušnim članom, saj so se dobile v vsaki trafiki. Mislim, da je to vzrok, da je prihajalo čedalje manj naglušnih. Stari gluhi so umirali, mladi so odhajali drugam za boljšim kruhom. Tako ima podružnica čedalje manj članov. V začetku delovanja podružnice smo imeli malo več finančnega prometa, zato smo enkrat na leto povabili koga iz Ljubljane, da to poslovanje strokovno pregleda. Prihajala sta gospa Meri in gospod Čarman, potem sta tajnik in predsednica stanje običajno le potrjevala. Po selitvi v nov prostor leta 2004 je finančni promet povsem upadel.

Dobro smo sodelovali z matičnim društvom iz Zdobrove. Načrte letnih ekskurzij so prilagodili, da smo se jih lahko udeležili tudi člani iz Zasavja. Veliko so pomagali tudi pri organizaciji obletnic. Petletnice podružnica ni praznovala. Za desetletnico se je iz Ljubljane v Trbovlje pripeljal avtobus gluhih. Člani so si najprej ogledali razstavo slik in ročnih del domačih avtorjev v sejni sobi krajevne skupnosti. Po ogledu smo se vsi skupaj vkrcali na avtobus in se odpeljali v Gore na proslavo. V Gore se pride iz Hrastnika po cesti proti Rimskim Toplicam oziroma Celju. Pri kraju Marno je treba zaviti desno in po ovin-kasti cesti skozi vas Turje. Naprej je na levi odcep za krajinski park Kopitnik. Do Gor se pelje naprej po glavni cesti. Tam stoji planinski dom, više, pod vrhom, pa je cerkev sv. Jurija. Poleg doma je v senci dreves čudovit mini amfiteater, zelo primeren za nastope manjših skupin. Na tem mestu je dobrodošlico zbranim zaželel takratni hrastniški župan Leopold Grošelj. Pozdravni nagovor sta imela tudi predsednica Frida Planinc in tajnik Jože Rednak. Nastopali so gluhi in tudi naglušni z raznimi recitacijami in skeči. Zraven je bil tudi tolmač Matjaž Juhart, ki je vseskozi prevajal. Popoldne smo nameravali izpeljati šaljive igre na zunanjih igriščih, a je hud naliv vse pokvaril in nas prikoval v notranjost doma. Žal nismo imeli

Prostor je bil kar premajhen za vse goste.

Zadnji poklon pred koncem akademije.

V dvorani DU Trbovlje so naše članice odrecitirale nekaj pesmi.

Letos je žalostno – 30-letnico praznujemo doma na kavču

rezervnega scenarija za kakšen kviz, tako smo se le prosto družili. Po prijetnem druženju smo se predčasno razšli.

Petnajsto obletnico je podružnica praznovala v dvorani gasilskega doma Zagorje. Najprej smo v Trbovljah v dvorani zraven našega prostora pripravili razstavo. Jaz sem prispeval fotografije. Velike slike, 30 x 40 cm, so mi brezplačno izdelali v podjetju Asja, za kar sem jim še zdaj hvaležen. Tudi na akademiji v Zagorju so se nam pridružili gluhi člani iz Ljubljane. Slavnostno kosilo smo imeli v gostilni Kum, znani po tem, da je v njej nekaj časa živel pisatelj Ivan Cankar. Menda je ravno tu dobil idejo za tragični lik Hlapca Jerneja, ko je poslušal možake pri sosednjih mizah. Po kosilu smo se odpravili na lagoden sprehod do mestnega ribnika. Lepo okolje je privlačno, kar so opazili tudi naši ribiči, in tako zadnja leta naši ljubljanski ribiči tu prirejajo razne turnirje in prvenstva v ribolovu in vabijo vrstnike iz celotne Slovenije.

Za proslavo dvajsetletnice smo prosili za prostor v Delavskem domu Trbovlje. Ta veličastna kulturna zgradba je bila zgrajena okoli leta 1960 z državnim denarjem. Nekaj let prej so namreč trboveljski rudarji stavkali, kar je bilo za socializem nezaslišano! Rudarjem so ugodili s povišanjem plač, povrhu pa so mestu Trbovlje podarili veličastno kulturno palačo s kinodvorano, dvema gledališkima dvoranama, od katerih je imela večja kot prva v Jugoslaviji vrtljivi oder, gornjo in spodnjo avlo ter nekaj stranskih galerij. V teh prostorih deluje tudi Radio Kum, v kletnih prostorih pa so pred nekaj leti uredili virtualni rudarski muzej. Na našo prošnjo se je zelo izkazalo vodstvo Delavskega doma Trbovlje. Za proslavo nam je brezplačno odstopilo gledališko dvorano! Tudi napis na zastoru na odru so sami pripravili. A preden smo vstopili v kulturno palačo, smo si ogledali še značilno rudarsko stanovanje iz časa pred vojno in po njej. To je običajno obsegalo le bivalno kuhinjo in spal-

nico. Skupno stranišče je bilo na enem koncu vsake etaže. Kopalnice niso obstajale, po vojni so postavili nekaj zgradb z nekaj kabinami. A vrnimo se v dvorano. Poleg domačega Marjana Meha so pri nastopih sodelovale tudi članice Tihih stopinj. Takrat je imelo društvo že novo vodstvo. Predsednik je bil Janez Slatinšek, tajnica pa Nataša Kordiš. Malo nas je peklo, ker je prišlo zelo malo domačih naglušnih. Tako lepa dvorana, a tako prazna!

Zadnja proslava, petindvajsetletnica, je potekala malo drugače. Zasavci smo se vkrcali na ljubljanski avtobus in se čez Podmejo odpravili v Savinjsko dolino. Podmeja je prelaz med ozko zasavsko dolino in prostrano Celjsko kotlino. Cesta je zelo ovinkasta in nevarna past zlasti za motoriste. V Žalcu smo si ogledali hmeljarski muzej, kjer so prikazali stare in sodobnejše postopke pri pridelavi hmelja, vse od postavitve hmeljišč in postopkov sušenja do načina embalaranja. Takrat tam še ni bilo pivske fontane, tako da smo se čisto trezni podali v Petrovče in tam občudovali stare rimske nagrobnike, ki se jim zdaj reče rimske nekropole. Po isti ovinkasti cesti čez Marijo Reko in Podmejo smo se pripeljali nazaj v Trbovlje. V restavraciji društva upokojujencev smo imeli slavnostno kosilo, potem pa smo se odpravili v gornjo dvorano iste stavbe na proslavo. Nagovorila nas je Irena Kralj, tolmačila je Tanja Gulliatti, katere ded je bil nekoč trboveljski župan. Nastop s poezijo so imele dame iz Zadobrove, potem je sledil še poučen skeč Na avtobusu, v katerem je šofiral Ivan Vačovnik.

To je bila naša zadnja prireditvev. Za letos smo s predsednikom Gorazdom Orešnikom in tajnikom Tinetom Jenkom načrtovali organizirati nekaj podobnega, a je žal koronavirus vse postavil na stranski tir. Zdaj se ne smemo nič družiti, ne smemo potovati. Tako naša podružnica praznuje svojo tridesetletnico lepo doma na kavču. Razmere so take, da drugače pač ne gre. ●

FILM O LUDWIGU VAN BEETHOVNU

Anton Petrič

Studio Spletne TV na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije je posnel film o Ludwigu van Beethovnu z gluhim igralcem Nejcem Drekonjo v glavni vlogi. Film so predstavili 3. decembra, ko praznujemo mednarodni dan invalidov, na spletni strani Spletne TV. Zgodba v filmu se osredinja na Beethovnovе težave pri skladanju glasbe zaradi postopnega izgubljanja sluha.

Nemški skladatelj Ludwig van Beethoven (1770–1827), avtor evropske himne, je eden izmed najpomembnejših predstavnikov glasbenega klasicizma. Kljub pešanju sluha in na koncu popolni gluhosti je ustvarjal do konca življenja, s stopnjevanjem njegove izgube sluha pa se je spreminjala tudi njegova glasba.

Beethoven je težave s sluhom prvič omenil leta 1801, ko je bil star trideset let. Pritoževal se je, da težko sliši višje tone glasov in glasbil. Do leta 1812 so morali ljudje pri pogovoru z njim kričati, da jih je slišal, leta 1818 pa je komuniciral s pomočjo pisanja. V zadnjih letih pred smrtjo 1827. je popolnoma oglušel.

Zanimivo je, kaj so nizozemski znanstveniki ugotovili, ko so analizirali Beethovnovе godalne kvartete. Razvrstili so jih v štiri obdobja, od zgodnjega (1798–1800) do poznega (1824–1826). Pri vsakem od kvartetov so v prvem violinskem delu prešteli število not nad G6, ki ustreza frekvenci 1,568 herca. Ugotovili so, da je število visokih not upadalo z naraščajočo Beethovnovо izgubo sluha, zato pa je uporabljal več not nizkih in srednjih frekvenc, ki jih je med izvajanjem glasbe lahko bolje slišal. V poznejših kvartetih, ko je bil skladatelj že popolnoma gluh, pa so se visoki toni vrnil v njegovo glasbo. ●

KONEC LETA BO DO NAJMLAJŠIH PRISKAKLJALA ŽOGICA MAROGICA!

Za čarobnejši konec leta NLB gluhim in naglušnim otrokom podarja spletni ogled lutkovne predstave Žogica Marogica Lutkovnega gledališča Ljubljana.

Ta prisrčna praznična gesta je nastala v okviru pobude Gledališki tolmač, s katero NLB v sodelovanju z Društvom gluhih in naglušnih Ljubljana že drugo leto zapored gluhim Slovincem približuje najlepša gledališka dela. V letu, ki se izteka, vsi potrebujemo nekaj lahkega razvedrila, ko pa to razvedrilo pride kot ena najlepših slovenskih klasik, je to toliko bolj dragoceno.

Približevanje gledališča vsem generacijam je izredno pomembno. In čeprav je lutkovna predstava Žogica Marogica namenjena predvsem otrokom, bo

do v njej lahko uživali tudi mamice in očki, babice in dedki, tete in strici. Čeprav so odri gledališč trenutno zaprti, jih z nekaj iznajdljivosti in dobre volje vseeno

lahko odpremo, zato prisrčno vabljeni na ogled predstave, ki jo najdete na Facebook strani društva ali na tej povezavi: bit.ly/37zRj8k (predstava bo na ogled vse do 20. 1. 2021).

NLB vam ob tej priložnosti želi obilo užitka ob spremljanju dogodivščin navihane Žogice in čim lepši skok v novo leto. ●

RDEČA KAPICA JE NAVDUŠILA MALČKE

📷 Laura Hribar, Kamnik Info (članek je bil prvič objavljen na spletnem portalu Kamnik Info 7. 10. 2020)

telovadila in s tem pomirila vznemirjene malčke, ki so se volka ustrašili, zanimivo predvsem to, kako je predstava potekala. Na odru ni nihče od igralcev spregovoril svojih vrstic, zgodba je bila brana in predvajana po zvočnikih, igralci pa so celotno rdečo nit predstave uprizorili v znakovnem jeziku.

Zagotovo zanimiva predstava in predvsem za slišče gledalce nekakšen opomin, kako je svet prilagojen le nam, ne pa tudi osebam s slušno okvaro, je gluhim otrokom približala pravljico, ki razveseljuje malčke po vsem svetu že vrsto let, in jim s tem polepšala tor-kov popoldan. ●

Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana je v torek, 6. oktobra, v veliki dvorani Doma kulture Kamnik uprizorilo Rdečo kapico v slovenskem znakovnem jeziku, gledališka predstava pa je sprožila vrsto čustev med najmlajšimi.

Gledalci so v skoraj do zadnjega sedeža razprodani dvorani z velikimi očmi strmeli na oder, kjer se je Rdeča kapica prerekala z velikim hudobnim volkom, ko je nesla polno košaro dobrot svoji bolni babici.

Pa vendar je bilo, čeprav je zgodba nekoliko zavila s klasične poti in sta deklica in volk med potjo tudi

 SPLETNA^{TV}
www.spletnatv.si

Drenikova 24
1000 Ljubljana

(01) 500 15 23
spletna.tv@zveza-gns.si

 Facebook/spletnaTV

 Youtube/spletnaTV

 Livestream/spletnaTV

VERONIKI V SLOVO

Robert Žlajpah, predsednik Mestnega društva gluhih Ljubljana

Pridejo trenutki, ko je treba reči z bogom in se posloviti od ljudi, ki smo jih imeli radi. Polni bolečine in žalosti se poslavljamo od naše dolgoletne članice Mestnega društva gluhih Ljubljana.

Veronika, kasneje preimenovana Vesta, je bila rojena 14. 12. 1942 v Virštanju pri Podčetrtku. Pri štirih letih je izgubila sluh zaradi meningitisa. Umr-

la je v 78. letu, tik pred rojstnim dnevom. Rojena je bila v slišni družini kot predzadnji otrok. Imela je tri sestre in dva brata, dve sestri in en brat so že pokojni. Po končani osnovni šoli za gluhe se je izučila za pletiljo in vajeniške dni preživela v tovarni Rašica. Pozneje se je zaposlila kot knjigoveška delavka v tiskarni Učnih delavnicah in se tam tudi upokojila. Z možem Marjanom se je poročila leta 1966 in poročena sta bila natanko 54 let. V srečnem zakonu so se ji rodili štirje slišni otroci, od tega trije še živijo. Poleg užaloščenih otrok in moža je za sabo pustila šest vnukov in pet pravnukov. Njeni svojci se je spominjajo kot čudovite in posebne osebe, ki je ljubila naravo in življenje ter bila zelo družaben človek. Oboževala je ples in rada se je vključila v kulturno sekcijo, še posebej je navduševala z recitacijo svojih pesmi in pisanjem člankov v časopisih Okno in Odmevi tišine. V društvu se je prav tako spominjamo kot pozitivno osebo, ki je bila vedno nasmejana in dobre volje, osebo, ki je imela veliko prijateljev. Bila je vedno pripravljena priskočiti na pomoč gluhim članom v stiski.

Veronika, naj ti danes zvon še zadnjič zapoje svojo milo pesem.

Naj ti bo rahla zemlja in počivaj v miru!

V imenu Mestnega društva gluhih Ljubljana izrekamo sožalje možu Marjanu, hčerkama Moniki in Luciji, sinu Danijelu ter vnukom, pravnukom in drugim svojcem. ●

PRIJAVA NA SMS-OBVESTILA

S kratkimi telefonskimi obvestili želi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije obveščati uporabnike o izrednih dogodkih, novicah in ukrepih, ki so pomembni za uporabnike.

Prejemanje naših SMS-obvestil je za uporabnike brezplačno.

Podatki o uporabniku – priimek in ime *

Mobilna tel. številka
(vpisati brez presledkov in ločil) *

---

* zahtevani podatki

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (v nadaljevanju: izvajalec) se zavezuje, da bo skrbno varovala osebne podatke uporabnikov, pridobljene ob prijavi v sistem za obveščanje. Podatki se bodo zbirali, pridobivali, hranili in obdelovali izključno za namene obveščanja o izrednih dogodkih in za namene obveščanja o dogodkih, povezanih z aktivnostmi izvajalca.

Podatki so varovani v skladu z zahtevami zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, in zakona, ki ureja elektronsko poslovanje ter elektronski podpis. Izvajalec se zavezuje, da bo zbrane podatke hranil le toliko časa, kot je potrebno za doseg namena, zaradi katerega so bili zbrani.

Uporabnik v postopku registracije posreduje zahtevane osebne podatke. Vsak uporabnik samos-

tojno odgovarja za vsebine, ki jih vpiše ob spletni prijavi. Uporabnik potrjuje, da je bil pred registracijo ustrezno seznanjen z obsegom in namenom obdelave osebnih podatkov, ki jih je dal na voljo ob registraciji. Uporabnik ob registraciji podaja osebno privolitev, da lahko izvajalec obdeluje osebne podatke, ki jih uporabnik posreduje ob prijavi v sistem za obveščanje.

Izvajalec se zavezuje, da osebnih podatkov in kontaktnih informacij uporabnikov ne bo uporabljal v druge namene ter jih brez izrecnega dovoljenja uporabnika, razen če bi to zahtevala veljavna zakonodaja, ne bo razkril tretjim osebam. V času upravljanja z osebnimi podatki ima posameznik v skladu z veljavno zakonodajo možnost vpogleda, prepisa, kopiranja, dopolnitve, popravkov, blokiranja in izbrisa osebnih podatkov v zbirki podatkov. Izvajalec bo pridobljene podatke varoval in preprečeval njihovo zlorabo. Osebne podatke lahko izvajalec uporablja do preklica prijave.

Izpolnjeni obrazec pošljite na naslov:
Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije
Drenikova 24
1000 Ljubljana
ali
po telefaksu: 01 500 15 22

Kraj in datum:

Podpis uporabnika:

2019
Izrazogledni
mladostne
mesecne
novine
podobne
prvotni
šolskim
žurni
trgovska
vojni
voti

Rodil se je 21. novembra
1889 v vasi Trojane.

MED ŠTIRIMI STENAMI
Duševno zdravje oseb z okvaro sluha

Ta prenos gre v živo.
Vlada se je dogovorila.

Prisluhnimo
TISINI

ZOOM DELAVNICA

ZVEZA DRUŠTEV GLUHIH
IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE

ZOOM ONLINE DELAVNICA
ČETRTEK, 12. 11. 2020
OB 10H